

60 A.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande angående regleringen av utgifterna för kapitalökning för år 1921 i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1921 har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning: bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över civilärenden för nämnda dag, punkt 1, föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier för postverkets behov för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Inköp av inventarier.
[1.*]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet sid. 5—13.

Förutom ovannämnda å riksstaten äskade anslag av 700,000 kronor, begäres för ändamålet ytterligare 400,000 kronor å 1920 års tilläggsstat. Jämte det av 1919 års lagtima riksdag för år 1920 anvisade anslaget, 300,000 kronor, skulle alltså för innevarande år finnas tillgängligt tillhoppa 700,000 kronor, vilket belopp med 275,000 kronor överstiger anslagen å 1919 års riksstat och tilläggsstat, som uppgingo till sammanlagt 425,000 kronor.

Det å 1921 års riksstat erforderliga beloppet hade av generalpoststyrelsen upptagits till 1,000,000 kronor, men har av departementschefen nedsatts till ovannämnda belopp 700,000 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår att nyanskaffningen av inventarier vid postverket, vilken under de senaste åren måst i väsentlig

Utskottets yttrande.

*) Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

grad inskränkas, icke längre kan utan stor olägenhet i liknande omfattning undanskjutas. Med hänsyn härtill och då vidare de nu äskade anslagen äro avsedda att möjliggöra införande av maskinella anordningar för utförandet av vissa arbeten, som hittills verkställets av den anställda personalen, har utskottet, som väl fäst sin uppmärksamhet vid att förevarande förslag innebär en avsevärd anslagsökning i jämförelse med tidigare för ändamålet beviljade belopp, likväl ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda båda framställningar.

Beträffande sättet för täckande av ifrågavarande liksom övriga å riksstaten äskade anslag till utgifter för kapitalökning för ändamål hörande under civildepartementet har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva att desamma finge utgå av lånemedel. Häremot har utskottet intet att erinra.

Utskottet får alltså nu beträffande 1921 års stat hemställa,

att riksdagen må för inköp av *inventarier för postverkets behov* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor att utgå av lånemedel.

Ombyggnad av centralposthuset i Stockholm. 2:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 2) att för ombyggnad av centralposthuset i Stockholm för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

[2.] Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 14—18 av statsrådsprotokollet.

Av de av riksdagen åren 1914—1917 för till- och ombyggnad av centralposthuset i Stockholm beviljade anslag om tillhopa 1,010,000 kronor beräknades ursprungligen 833,000 kronor belöpa på tillbyggnaden, som redan färdigställets, och återstående 177,000 kronor på ombyggnaden av den ankommande avdelningen. Av det sammanlagda anslaget hava för tillbyggnaden använts 785,269 kronor 26 öre. Redan vid 1919 års lagtima riksdag ansågos emellertid återstående 224,730 kronor 74 öre icke vara tillräckliga för utförande av ombyggnaden, vilken enligt förnyade kostnadsberäkningar antogs komma att draga en kostnad av i runt tal 523,000 kronor eller omkring 300,000 kronor utöver det disponibla anslagsbeloppet. Generalpoststyrelsen hemställde därför om anvisande för ändamålet av 300,000 kronor å tilläggsstat för år 1919.

Då ett framflyttande av tidpunkten för slutförande av dessa ombyggnadsarbeten ansågs kunna äga rum, beviljade emellertid riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, endast ett belopp av 100,000

kronor på riksstaten för år 1920. Återstående 200,000 kronor förutsattes böra framdeles anvisas.

Emellertid har ombyggnad jämväl utav avgående avdelningen nu ansetts av behovet påkallad. Kostnaderna härför hava beräknats komma att uppgå till 212,000 kronor.

Sammanlagt skulle således för ifrågavarande ombyggnadsarbeten erfordras 412,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten att begränsa utgifterna för kapitalökning har dock en uppdelning av sistnämnda belopp på två år ansetts böra äga rum. För år 1921 skulle för avslutande av de förut beslutade samt för påbörjande av de nu förordade ombyggnadsarbetena anvisas 250,000 kronor, medan återstoden, 162,000 kronor, ansetts böra uppföras å 1922 års stat.

Att lokalförhållandena å den avgående avdelningen av centralposthuset äro mindre tillfredsställande i sitt nuvarande skick framgår av den i ärendet lämnade utredningen och har ytterligare bestyrkts vid av utskottet avlagt besök därstädes. De nuvarande lokalerna äro olämpliga dels därigenom, att de i viss mån sönderdelas av en ljusgård, och dels på grund av en till följd av rörelsens utveckling numera otjänlig rumsindelning. För att arbetet inom avdelningen skall kunna bedrivas på ändamålsenligt sätt, är det, såsom av departementschefen framhållits, av stor betydelse att erhålla ett i möjligaste mån sammanhängande utrymme inom lokalen, och för vinnande av detta mål erfordras ifrågavarande ändringsarbeten, vilka i huvudsak innebära överbyggande av förenämnda ljusgård ävensom borttagande i största möjliga utsträckning av skiljeväggar samt dessas ersättande med bärpelare.

Med hänsyn till nu framhållna omständigheter anser sig utskottet böra tillstyrka att ombyggnadsarbetena å centralposthuset utsträckas att jämväl omfatta den avgående avdelningen.

Då utskottet i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *ombyggnad av centralposthuset i Stockholm* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor att utgå av länemedel.

3:o) Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att dels för uppförande av två byggnader för post- och telegrafverkens behov i Gällivare för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 168,000 kronor; dels ock medgiva, att för nämnda ändamål må användas de anslag, som

Utskottets
yttrande.

Posthus-
byggnad
och bostads-
hus i
Gällivare.

[3.]

av riksdagen tidigare anvisats för uppförande därstädes av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 18—26 av statsrådsprotokollet.

För uppförande av posthus i Gällivare å viss staten tillhörig tomt anvisade 1917 och 1918 års riksdagar sammanlagt 275,000 kronor, utgörande den beräknade totalkostnaden. Fastigheten var avsedd att jämväl innehålla lokaler för telegrafverket. Arbetet härå har emellertid sedermera icke påbörjats. Sedan nämligen till 1919 års riksdag anmälts, att byggnadskostnaden stigit till 595,000 kronor och att på grund härav ytterligare anslag erfordrades, yttrade nämnda års riksdag, att riksdagen funnit det vara lämpligast, att med uppförandet av ny posthusbyggnad åtminstone tills vidare finge anstå samt att utredning verkställdes, om icke postverkets behov av förbättrade tjänstelokaler samt bostäder för personalen i Gällivare lämpligen kunde tillgodoses genom inköp av där för lämpad, bebyggd fastighet.

Med anledning av detta riksdagens uttalande har inom byggnadsstyrelsen verkställts utredning i syfte att förvärva bebyggd fastighet för post- och telegrafverkens räkning i Gällivare, och har därvid fråga uppkommit, huruvida icke det s. k. teaterhuset borde inköpas och användas till huvudsakligen tjänstelokaler samt därjämte för tillgodoseende av bostadsbehovet för post- och telegrafpersonalen förvärfvas ytterligare en bebyggd fastighet. Enligt senaste kostnadsberäkningar slutar detta förslag å en summa av omkring 349,000 kronor. Förslaget är emellertid behäftat med sådana olägenheter, att detsamma icke kunnat förordas till utförande. Byggnadsstyrelsen har därför nödgats frångå tanken på inköp av bebyggd fastighet och i stället ånyo undersökt olika möjligheter för nybyggnad, helt eller delvis. Det enda antagliga förslaget har därvid befunnits vara det nu för riksdagen framlagda, vilket avser uppförande å den ursprungligen tänkta, kronan tillhöriga tomten av två byggnader av trä, den ena för tjänstelokaler och den andra för bostäder, i stället för såsom tidigare varit avsett en enda byggnad av sten. Kostnaderna för dessa byggnader beräknas till 220,000 kronor för expeditionsbyggnaden och 223,000 kronor för bostadshuset eller tillhoppa 443,000 kronor. Utöver tidigare anvisade 275,000 kronor skulle alltså erfordras ett ytterligare belopp av 168,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet vill därvid

erinra, att, även om den av 1919 års riksdag uttalade förväntan att någon redan bebyggd fastighet skulle kunna inköpas och användas för ändamålet icke förverkligats, förevarande byggnadsfråga enligt den nu framlagda planen dock skulle erhålla sin lösning för en totalkostnad, väsentligt understigande det belopp, som uti statsverkspropositionen till 1919 års riksdag ansågs erforderligt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) för uppförande av två byggnader för post- och telegrafverkens behov i *Gällivare* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 168,000 kronor att utgå av lånemedel;

b) medgiva, att för nämnda ändamål må användas de anslag, som av riksdagen tidigare anvisats för uppförande därstädes av ett posthus, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov.

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4) att för uppförande å statens järnvägar tillhörig mark i *Krylbo* av en posthusbyggnad, för en beräknad kostnad av 350,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor.

Uppförande
av posthus
i Krylbo.

[4.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 26—28 av åberopade statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har äskats anslag å årets tilläggsstat jämväl med 175,000 kronor.

Under erinran att ifrågavarande byggnad är avsedd att jämväl inrymma bostäder för postverkets personal i orten ävensom överliggningsrum för en del tjänstemän, anställda vid järnvägsposten, får utskottet, som funnit sig böra tillstyrka förevarande förslag, beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande å statens järnvägar tillhörig mark i *Krylbo* av en posthusbyggnad, för en beräknad kostnad av 350,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 175,000 kronor att utgå av lånemedel.

5:o) Kungl. Maj:t har vidare (punkt 5) föreslagit riksdagen att för inköp av fastigheten nr 44 i tredje kvarteret i *Gävle* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 260,000 kronor.

Inköp av
fastighet i
Gävle.

[5.]

För ändamålet har jämväl å tilläggsstat för år 1920 äskats ett anslag av 10,000 kronor.

Av utredningen i ärendet, som återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 29—31, framgår, att postverket inom en snar framtid torde komma att stå inför nödvändigheten att anskaffa annat utrymme för postdirektionen i mellersta distriktet, som nu disponerar lägenhet i telegrafverkets hus i Gävle, ävensom att genom utflyttning av vissa avdelningar av postkontoret från dess nuvarande lokaler i samma hus söka erhålla för postarbetets bedrivande erforderligt utrymme. Genom det föreslagna inköpet skulle annan i närheten belägen, lämplig lokal kunna anskaffas för moderat pris. Med hänsyn härtill och då det icke torde kunna anses uteslutet, att, om köpet nu ej kommer till stånd, lokalfrågans ordnande skall vid senare tillfälle åsamka statsverket betydligt ökade kostnader, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar.

Utskottet får alltså nu beträffande 1921 års stat hemställa,

att riksdagen må för inköp av fastigheten nr 44 i tredje kvarteret i *Gävle* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 260,000 kronor att utgå av låne-medel.

Inköp av
fastighet i
Hälsing-
borg.

[6.]

6:o) Kungl. Maj:ts har föreslagit riksdagen (punkt 6) att för inköp av fastigheten nr 15 i kvarteret Kärnan i *Hälsingborg* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 31—34 i åberopade statsrådsprotokollet.

Enär möjlighet synes böra beredas postverket, att redan nu, då tillfälle därtill yppat sig, förvärva tomt för den utvidgning av postkontorslokalerna i *Hälsingborg*, som i en framtid torde bli erforderlig, får utskottet, under erinran därjämte att ifrågavarande tomt till form och läge utgör en sammanhängande del av det område, som redan för närvarande tillhör postverket, nu hemställa,

att riksdagen må för inköp av fastigheten nr 15 i kvarteret Kärnan i *Hälsingborg* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

7:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 7) att för inköp för postverkets räkning av en tomt om 1,500 kvadratmeter avsedd att avsöndras från skogshemmanet Berg inom Hallsbergs köping för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Inköp av
tomt i
Hallsberg.
[7.]

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 34—37. Jämväl ifrågakvarande fastighetsförvärfv innebär inköp av lämplig tomt för framtida posthusbyggnad.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för inköp för postverkets räkning av en tomt om 1,500 kvadratmeter, avsedd att avsöndras från skogshemmanet Berg inom *Hallsbergs köping* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor att utgå av lånemedel.

8:o) Uti en den 19 mars 1920 till riksdagen avlåten proposition (nr 300) har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för postverkets räkning må inköpas fastigheten nr 4 i kvarteret Laxen å Södermalm i Stockholm för en köpeskilling av högst 350,000 kronor; *dels* för ändamålet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor, att utgå av lånemedel; *dels ock*, vid bifall härtill, besluta, att de i förslaget till 1921 års stat bland inkomsterna under rubrik »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 350,000 kronor.

Inköp av
fastigheten
nr 4 i kvar-
teret Laxen
å Söder-
malm i
Stockholm.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att behovet av större och ändamålsenligare lokaler för postkontoret Stockholm 4 sedan flera år tillbaka gjort sig så starkt gällande, att tillgodoseendet av det samma inom närmaste tiden torde bliva oundvikligt. Ett tillfälle har nu erbjudits att till skäligt pris förvärva en för ändamålet lämplig bebyggd fastighet, belägen i hörnet av S:t Pauls- och Ragvaldsgatorna.

Särskilt för postverkets snickeriverkstads del skulle köpet medföra stor fördel. Ny lokal måste nämligen beredas för denna verkstad; och har det vid gjorda försök visat sig omöjligt att anskaffa annan lämplig lokal. Då inom den till inköp nu ifrågasatta fastigheten finnes en särskild verkstadsbyggnad, vilken för en lång tid framåt kunde lämna fullt tillfredsställande utrymmen för snickeriverkstaden, skulle, därest köpet bleve verklighet, denna lokalfråga på ett lämpligt sätt lösas.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må för inköp för postverkets räkning av fastigheten nr 4 i kvarteret Laxen å Södermalm i Stockholm för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande framställningen om höjande av inkomsttiteln »fast upplåning» kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Förvärv av
ny fastighet
i Ystad.

9:o) Uti en den 19 mars 1920 till riksdagen avlåten proposition (nr 257) har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att de för om- och tillbyggnad av postverkets fastighet nr 285 b och 286 inom kvarteret Kristina i Ystad av riksdagen anvisade anslag om sammanlagt 268,500 kronor måtte, i den mån de icke redan tagits i anspråk för förarbeten till sagda byggnadsarbeten, få användas till inköp för postverkets räkning av fastigheten å tomterna nr 309, 310, 315, 316 och 317 inom kvarteret Frigga i Ystad ävensom för ändringsarbeten inom samma fastighet; *dels* för sistnämnda ändamål för år 1921 under utgifter för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av 117,500 kronor, att utgå av lånemedel; *dels* medgiva, att postverkets förenämnda fastighet inom kvarteret Kristina i Ystad måtte få överlåtas till telegrafverket på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer; *dels ock*, vid bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i förslaget till 1921 års riksstat bland inkomsterna under rubrik »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 117,500 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

För beredande av erforderligt ökat utrymme inom postverkets fastighet nr 285 b och 286 i kvarteret Kristina i Ystad, i främsta rummet för den däruti inrymda telegrafstationens räkning, hava med bifall till av Kungl. Maj:t gjorda framställningar 1918 och 1919 års lagtima riksdagar för om- och tillbyggnad av ifrågavarande fastighet anvisat anslag om tillhopa 268,500 kronor. Av det sålunda anvisade anslaget har redan ett belopp av 17,500 kronor förbrukats för uppgörande av ritningar.

Sedan byggnadsarbetena ifråga utbjudits på entreprenad, visade det sig på grund av prisstegringar icke vara möjligt att få arbetena

utförda inom ramen av de beviljade anslagsbeloppen. Efter av byggnadsstyrelsen gjorda förnyade beräkningar antogs kostnaderna för arbetenas utförande komma att uppgå till 364,416 kronor, eller inemot 100,000 kronor mera än de av riksdagen anvisade medlen. På grund härav och i avvaktan på av generalpoststyrelsen igångsatt utredning, huruvida icke post- och telegrafverkens lokalfråga i Ystad kunde lösas på ett för statsverket fördelaktigare sätt än genom ovannämnda om- och tillbyggnad, har med byggnadsarbetenas igångsättande fått tills vidare anstå. För postkontoret har emellertid förhyrts en tillfällig lokal inom fastighet, tillhörande Svenska sockerfabriksaktiebolaget, och denna har nu erbjudits generalpoststyrelsen till inköp. Fastigheten är bebyggd med ett stenhus, uppfört i tre våningar. Bottenvåningen disponeras redan av postkontoret. Byggnadens återstående del upptager en på två våningar fördelad mycket stor bostadslägenhet, innehållande 16 rum jämte kök m. m. Om fastigheten förvärfvas för postverkets räkning, skulle sistnämnda lyxlägenhet uppdelas på mindre lägenheter, avsedda att uthyras till postfunktionärer eller eventuellt andra statens tjänstemän.

Därest det av generalpoststyrelsen framlagda förslaget kommer att vinna bifall, skulle postverkets nuvarande fastighet i Ystad, där telegrafverket för närvarande disponerar två våningar, överlätas på telegrafverket under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer.

Genom ifrågavarande plans förverkligande synes postverket kunna erhålla sin lokalfråga i Ystad tillfredsställande ordnad för en längre tid framåt. Beaktas må ock det tillskott av bostäder, som skulle kunna beredas genom uppdelning av ovannämnda inom den till inköp föreslagna fastigheten befintliga bostadslägenheten om 16 rum, vars innehavare är skyldig med nästa september månads utgång frånträda lägenheten, men förklarat sig villig att redan tidigare ställa större delen av densamma till förfogande. Då härtill kommer, att genom den ifrågasatta överlåtelsen av postverkets nuvarande fastighet till telegrafverket, sistnämnda verk skulle kunna erhålla tillräckliga lokalutrymmen för omkring åtta år framåt, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förvarande förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må,

a) medgiva, att de för om- och tillbyggnad av postverkets fastighet nr 285 b och 286 inom kvarteret

Utskottets
yttrande.

Kristina i Ystad av riksdagen anvisade anslag om sammanlagt 268,500 kronor må, i den mån de icke redan tagits i anspråk för förarbeten till sagda byggnadsarbeten, få användas till inköp för postverkets räkning av fastigheten å tomterna nr 309, 310, 315, 316 och 317 inom kvarteret Frigga i Ystad ävensom för ändringsarbeten inom samma fastighet;

b) för sistnämnda ändamål för år 1921 under utgifter för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av 117,500 kronor att utgå av lånemedel;

c) medgiva, att postverkets förenämnda fastighet inom kvarteret Kristina i Ystad måtte få överlåtas till telegrafverket på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjande av inkomstiteln »fast upplåning» kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Anslag till
inköp av
fastigheter.

[8.]

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8) dels medgiva, att för inköp av fastigheter för postverkets räkning, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avvidan på särskilt riksdagsbeslut, må efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande disponeras ett belopp av högst 200,000 kronor, dels ock för ändamålet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 37—41.

Under erinran att anslag för ifrågavarande ändamål jämväl för innevarande år utgår med samma belopp som nu äskade, 200,000 kronor, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att för *inköp av fastigheter för postverkets räkning*, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avvidan på särskilt riksdagsbeslut, må efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande disponeras ett belopp av högst 200,000 kronor;

b) för ändamålet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

Posthus-
byggnad i
Göteborg.

11:o) Uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 58) av herr *A. C. Lindblad* m. fl. och den andra inom andra kammaren (nr 64) av herr *E. P. W. Röing* m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte för fortsatt uppförande å det för postverkets räknning inköpta område om 5,583.1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote av ett centralposthus anvisa å tilläggsstat för år 1920 990,000 kronor och för år 1921 ett reservationsanslag av 3,350,000 kronor.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

För ifrågavarande posthusbyggnad, vars uppförande beslöts av 1914 års senare riksdag, har hittills anvisats sammanlagt 3,710,000 kronor, därav 2,998,695 kronor 69 öre för själva byggnadsföretaget. Då frågan förehades till prövning vid 1919 års lagtima riksdag, meddelade byggnadsstyrelsen, att kostnaderna för byggnadsföretaget, som ursprungligen fixerats till 2,400,000 kronor, enligt de senast verkställda beräkningarna uppginge till omkring 9,450,000 kronor. Riksdagen ansåg sig med anledning härav böra uttala, att den sålunda inträffade kostnadsökningen vore anmärkningsvärt hög, samt att det borde tagas under övervägande, om icke, trots de olägenheter för postverket, som därav skulle följa, byggnadsarbetet tillfälligt borde avbrytas i avvaktan på inträdande gynnsammare ekonomiska förhållanden. Därest ett sådant avbrott skulle ske, borde detta, enligt ett av byggnadsstyrelsen avgivet utlåtande, göras, sedan byggnadens stensockel blivit uppförd samt en provisorisk intäckning av byggnaden verkstälts. Med en sådan begränsning av byggnadsarbetet skulle, utöver av riksdagen tidigare för byggnadsföretaget anvisade medel, erfordras 700,000 kronor, vilket belopp anvisades av riksdagen.

Bland sina äskanden, avsedda att framläggas för innevarande års riksdag, hade generalpoststyrelsen jämväl upptagit anslag till Göteborgs posthus. Av statsfinansiella skäl fann emellertid departementschefen denna fråga böra anstå.

Med hänsyn till de otillfredsställande lokalförhållandena vid huvudpostkontoret i Göteborg, vilka numera ytterligare försämrats och som göra åstadkommandet av en snar förbättring så gott som oundvikligt, har utskottet ansett sig böra taga under övervägande, huruvida icke, oaktat föregående års riksdags i ämnet fattade beslut om uppskov med nybyggnaden, denna dock bör inom den närmaste tiden bringas till full-

Utskottets
yttrande.

bordan. Av upplysningar, som utskottet i anledning därav inhämtat från byggnadsstyrelsen, framgår, att det beslutade provisoriska intäckandet ännu icke påbörjats och att detta således icke utgör hinder för ett beslut om arbetenas omedelbara fortsättande.

Då vidare det synes ovisst, huruvida de förhoppningar om en pris-sänkning på byggnadsområdet, som åtminstone delvis torde hava legat till grund för föregående års riksdags beslut om uppskov med byggnadens slutförande kunna komma att inom den närmaste framtiden förverkligas, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att riksdagen nu anvisar anslag för arbetenas omedelbara fortsättande.

I fråga om anslagsbehovet lämnas i en från byggnadsstyrelsen härom införskaffad tablå bland annat följande uppgifter:

Beviljat anslag t. o. m. 1919	kr. 2,300,000: —
Beräknade medel att utgå till 1919	
års slut	» 1,136,100: —
Återstod av 1919 års anslag vid årets slut	kr. 1,163,900: —
Beviljat anslag för år 1920	» 700,000: —
Återstod av beviljade anslag t. o. m. 1920	kr. 1,863,900: —
För år 1920 beräknas åtgå	kr. 2,850,000: —
Återstod av beviljade anslag t. o. m. år 1920	» 1,863,900: —
För år 1920 erforderliga medel utöver redan beviljade	» 986,100: —
» » 1921	» » » » » 2,950,000: —
» » 1922	» » » » » 1,550,000: —
» » 1923	» » » » » 811,500: —
Tillsammans med redan beviljade medel	» 3,000,000: —
utgör således den beräknade totalkostnaden	kr. 9,297,600: —

Såsom härav framgår, skulle för byggnadsarbetenas fortsättande utan avbrott erfordras för år 1920 ett belopp av 986,100 kronor och för år 1921 2,950,000 kronor. Utskottet anser sig böra tillstyrka, att dessa belopp beviljas å årets tilläggsstat respektive 1921 års riksstat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av de av herrar Lindblads m. fl. och E. P. W. Röings m. fl. i ämnet väckta motioner, må för fortsättande av *uppförandet av ett centralposthus i Göteborg* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,950,000 kronor att utgå av lånemedel.

Telegrafverket.

12:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9) att för fortsättning och avslutande av arbetet med utvidgning av telegrafbyggnaden i Sundsvall för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 270,000 kronor. Utvidgning av telegrafbyggnaden i Sundsvall. [9.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 45—47 i åberopade statsrådsprotokollet.

Vid framläggande av förslag till 1918 års lagtima riksdag i fråga om utvidgning av telegrafbyggnaden i Sundsvall anfördes, att det för det dåvarande icke med säkerhet syntes kunna bedömas, huruvida de då verkställda kostnadsberäkningarna för byggnadsföretaget, slutande å 450,000 kronor, komme att visa sig hållbara. Det har nu visat sig, att byggnadsföretaget torde komma att draga en sammanlagd kostnad av 770,000 kronor. Då redan förut för ändamålet anvisats 300,000 kronor, skulle sålunda erfordras ytterligare 470,000 kronor för arbetets fortsättning och avslutande. Om härav, såsom i statsverkspropositionen föreslagits, 200,000 kronor anvisas å tilläggsstat för år 1920, skulle för byggnadsarbetets fortsättning under nämnda år, jämte förut för samma år anvisat anslag av 200,000 kronor, finnas disponibelt ett belopp av 400,000 kronor, vilket ansetts vara tillräckligt. Återstoden, 270,000 kronor, skulle beviljas å 1921 års stat.

Utskottet, som med hänsyn till de under senaste åren inträffade ytterligare prisstegringarna å byggnadsområdet, ansett Kungl. Maj:ts framställning om ökat anslag för ändamålet icke giva anledning till erinran, får alltså nu beträffande anslag å 1921 års stat hemställa,

att riksdagen må för fortsättning och avslutande av arbetet med utvidgning av telegrafbyggnaden i Sundsvall för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 270,000 kronor att utgå av lånemedel.

13:o) Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen att för fortsättning och avslutande av arbetet med uppförande av en telegrafstationsbyggnad i Strömsunds municipalsamhälle för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 82,000 kronor. Stationsbyggnad i Strömsund. [10.]

Sedermåra har Kungl. Maj:t uti en den 13 februari 1920 till riksdagen avlåten proposition (nr 113), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, *dels*, med ändring av sina i ämnet åren 1918 och 1919 fattade beslut, medgiva, att för telegrafverkets räkning må inköpas en i hörnet av Stortorget och Zakrisvägen i Strömsunds municipalsamhälle belägen tomt med en areal av omkring 900 kvadratmeter för en köpeskillning av högst 6,000 kronor; att å berörda tomt må uppföras en telegrafstationsbyggnad för en beräknad kostnad av 122,000 kronor; samt att för gäldande av en del av köpeskillingen för samma tomt må användas det av riksdagen för inköp av vissa angivna tomter i Strömsunds municipalsamhälle för år 1919 anvisade reservationsanslaget av 1,500 kronor; *dels* för gäldande av återstoden av berörda köpeskillning på tilläggsstat för år 1920 under utgifter för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av 4,500 kronor, att utgå av lånemedel; *dels ock*, vid bifall härtill, besluta, att de i förslaget till nämnda tilläggsstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med 4,500 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollen.

För inköp för telegrafverkets räkning av tomterna Boda nr 2 och 5 i Strömsunds municipalsamhälle anvisades å 1919 års riksstat ett belopp av 1,500 kronor.

1919 års lagtima riksdag har sedermera medgivit att å dessa tomter finge uppföras en telegrafstationsbyggnad för en beräknad kostnad av 122,000 kronor, varav ett belopp av 40,000 kronor anvisats å 1920 års riksstat.

På grund av tvist med vederbörande säljare hava nu svårigheter yppat sig att erhålla tillträde till ifrågavarande markområde. För att lokalfrågans lösning icke må fördröjas har telegrafstyrelsen därför gått i författning om anskaffande av viss annan tomt, vilken emellertid skulle betinga ett pris av 6,000 kronor. Förutom tidigare anvisade 1,500 kronor skulle alltså för själva markförvärvet erfordras ytterligare 4,500 kronor, vilket belopp nu äskats på tilläggsstat.

Då stationsbyggnaden å den nya tomten skulle bliva av samma storlek och beskaffenhet som den byggnad, vilken varit avsedd att förläggas å tomterna Boda nr 2 och 5, erfordras ej för själva byggnadsarbetena något anslag utöver vad tidigare beviljats och det nu å 1921 års riksstat äskade beloppet av 82,000 kronor.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag. Be-
träffande anslag å tilläggsstaten för själva tomtinköpet avgiver utskottet
förslag i sitt utlåtande nr 60 B.

Utskottet hemställer alltså nu,

att riksdagen må

A) med ändring av sina i ämnet åren 1918 och
1919 fattade beslut, medgiva,

1) att för telegrafverkets räkning må inköpas en
i hörnet av Stortorget och Zakrisvägen i *Strömsunds
municipalsamhälle* belägen tomt med en areal av om-
kring 900 kvadratmeter för en köpeskillning av högst
6,000 kronor;

2) att å berörda tomt må uppföras en telegrafsta-
tionsbyggnad för en beräknad kostnad av 122,000
kronor;

3) att för gäldande av en del av köpeskillingen för
samma tomt må användas det av riksdagen för inköp
av vissa angivna tomter i Strömsunds municipalsam-
hälle för år 1919 anvisade reservationsanslaget av
1,500 kronor;

B) för fortsättande och avslutande av arbetet med
uppförande av nämnda telegrafstationsbyggnad för år
1921 anvisa ett reservationsanslag av 82,000 kronor
att utgå av lånemedel.

14:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att för inköp
för telegrafverkets räkning av fastigheten Nynäs villastadstomt nr 335
i Nynäshamns köping för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av
33,000 kronor.

Inköp av
fastighet för
matserve-
ring i Ny-
näshamn.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 48—50 av åberopade stats-
rådsprotokollet.

[11.]

Ifrågavarande fastighet, vilken för närvarande förhyres av telegraf-
verket enligt kontrakt, som utgår den 1 oktober 1921, inrymmer redan
sedan flera år tillbaka telegrafverkstadens matservering för arbetare och
tjänstemän. Vid avlagt besök i Nynäshamn har utskottet funnit fastig-
heten för sitt syfte fullt lämplig. Den är belägen intill verkstaden,
och genom omfattande inredningsarbeten har den redan apterats för
sitt ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för inköp för telegrafverkets räkning av *fastigheten Nynäs villastadstomt nr 335 i Nynäshamns köping* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 33,000 kronor att utgå av lånemedel.

Stations-
byggnad i
Finspång.

[12.]

15:o Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att för uppförande av telegrafstationsbyggnad i Finspång, för en beräknad kostnad av 198,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 98,000 kronor.

Beträffande förevarande förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

Stations-
byggnad i
Sveg.

[13.]

16:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13) att för uppförande å den för kronans räkning undantagna tomten nr 61 i Sveg av en gemensam byggnad för telegraf- och postverkens behov, för en beräknad kostnad av 424,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 53—56 av åberopade statsrådsprotokollet.

Den av telegrafstyrelsen verkställda utredningen giver vid handen, att den nuvarande för telegrafverkets rörelse i Sveg förhyrda lokalen sedan länge varit otillfredsställande i avseende å såväl utrymme som även i övrigt. Annan lämplig lokal finnes ej heller att förhyra i samhället. Jämväl postverkets lokal i Sveg är i flera avseenden mindre lämplig. Då tomt redan finnes reserverad, varå ändamålsenliga lokaler kunna anordnas ej blott för telegrafverkets utan även för postverkets behov, och då generalpoststyrelsen jämväl ansett tiden lämplig för en dylik åtgärd, har departementschefen funnit sig böra tillstyrka, att en gemensam byggnad för telegraf- och postverkens räkning uppföres i Sveg, varmed även en lättnad i den rådande bostadsnöden på platsen skulle ernås.

Den för byggnaden uppgjorda planen slutar å en beräknad byggnadskostnad av omkring 420,000 kronor eller 63 kronor 30 öre för kubikmeter.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för uppförande å den för kronans räkning undantagna *tomten nr 61 i Sveg* av en

gemensam byggnad för telegraf- och postverkens behov, för en beräknad kostnad av 424,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor att utgå av lånemedel.

17:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14) att för uppförande å den telegrafverket tillhöriga tomten nr 4 i kvadraten nr 19 i Motala av en stationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postverkets behov, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

Stations-
byggnad i
Motala.
[14.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 57—61 av åberopade statsrådsprotokollet.

Kostnaden för ifrågavarande telegrafbyggnad, som jämväl skulle inrymma lokaler för postverket, har beräknats komma att uppgå till 660,000 kronor, varav ett belopp av 160,000 kronor, vilket ansetts erforderligt för år 1921, nu skulle anvisas.

Tomt har redan inköpts med av riksdagen för detta ändamål tidigare beviljat anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för uppförande å den telegrafverket tillhöriga tomten nr 4 i kvadraten nr 19 i Motala av en stationsbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för postverkets behov, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor att utgå av lånemedel.

18:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (punkt 15) och under hänvisning till den i statsrådsprotokollet sid. 61—64 lämnade utredningen i ärendet får utskottet hemställa,

Tillbyggnad av
stationshuset i
Söderhamn.
[15.]

att riksdagen må för tillbyggnad av den telegrafverket tillhöriga byggnaden å *fastigheten nr 20 i Söderhamns första kvarter*, för en beräknad kostnad av 170,000 kronor, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 85,000 kronor att utgå av lånemedel.

19:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16) att för uppförande av stationsbyggnad i Vilhelmina för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 82,000 kronor.

Stations-
byggnad i
Vilhelmina.
[16.]

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 65—66.

Sedan telegrafstation inrättats i Vilhelmina samt rikstelefonnätets växelstation därstädes förändrats till centralstation, har behovet av ändamålsenligare lokaler för telegrafverkets verksamhet å nämnda ort blivit alltmera trängande. För fyllande av detta behov har nu föreslagits uppförande av stationsbyggnad på en tomt, som kommunen utfäst sig att kostnadsfritt tillhandahålla för ändamålet. Därigenom skulle erhållas icke blott tillfredsställande tjänstelokaler utan jämväl ett antal bostadslägenheter för telegrafverkets personal i Vilhelmina, varest bostadsnöden är mycket stor. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande byggnad, vars uppförande beräknats draga en kostnad av 182,000 kronor, färdigställes snarast möjligt, har ett belopp av 100,000 kronor ansetts böra för ändamålet uppföras å tilläggsstaten för år 1920. Återstoden, 82,000 kronor, skulle anvisas å 1921 års stat.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka förevarande framställning, får alltså beträffande anslag för år 1921 nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande av *stationsbyggnad i Vilhelmina* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 82,000 kronor att utgå av lånemedel.

Inköp och
bebyggande
av fastig-
heter för
telefonsta-
tioner i
Stockholm.

[17.]

20:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17) att *dels* för inköp av fastigheten nr 13 i kvarteret Pelarbacken större i Stockholm med adressnummer 22 vid Östgötagatan samt för påbörjande därstädes av en telefonstationsbyggnad för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 351,000 kronor; *dels ock* för inköp av fastigheten nr 4 i kvarteret Morellträdet i Stockholm med adressnummer 33 vid Bergsgatan samt för påbörjande därstädes av en telefonstationsbyggnad för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 67—84.

Telegrafverkets telefonnät i Stockholm utgöres numera av två skilda nät, nämligen det ursprungliga rikstelefonnätet och det genom 1918 års riksdagsbeslut från aktiebolaget Stockholmstelefon övertagna nätet. Abonnentledningarna hos vart och ett av dessa nät äro fördelade å en centralt belägen huvudstation och understationer i vissa stadsdelar. I de stadsdelar, där understation finnes, äro emellertid av trafiktekniska skäl ej alla abonnentledningar indragna till understationen, utan en stor del av dem — liksom samtliga abonnentledningar i stadsdelar, där understation icke är anordnad — äro, särskilt inom rikstelefonnätet, indragna till huvudstationen eller en i samma fastighet som huvudstationen inrymd understation. Härigenom draga dessa abonnentledningar på grund av

den större längd, desamma måste erhålla, betydligt högre kostnad än om de kunde anslutas till i vederbörande stadsdel belägen understation.

Av den i ärendet lämnade redogörelsen framgår nu, att de flesta av de skilda telefonstationerna i Stockholm för närvarande äro så överbelastade, att de kunna mottaga nya abonnenter endast några år framåt. Man står alltså inför nödvändigheten att efter hand verkställa avsevärda utvidgningar eller nybyggnader av telefonstationerna. Ej minst efter sammanslagning av de båda telefonnäten gäller det därvid att framgå efter en från början uppgjord plan för ett antal år framåt, så att stationerna för framtiden bliva lämpligt belägna och därmed största möjliga besparing i fråga om ledningslängd kan erhållas. Denna plan bör så vitt möjligt grundas på att direkt förbindelse mellan de båda telefonnätens abonnenter skall kunna äga rum, varigenom den länge eftersträfvade och med förvärvet av aktiebolaget Stockholmstelefon sät avsedda enhetligheten i Stockholms telefonväsende skulle ernås.

Den av telegrafstyrelsen nu framlagda planen omfattar utvecklingen av telefonnätet i Stockholm under de närmast följande tjugu åren. Enligt denna plan skulle nätet innefatta åtta större sinsemellan förbundna stationer med en kapacitet av — utom beträffande en station för 10,000 abonnentledningar — mellan 25,000 och 40,000 abonnentledningar eller tillhoppa omkring 200,000 abonnentledningar. Genom att sålunda fördela telefonnätet på olika, i de skilda stadsdelarna lämpligt belägna stationer skulle en avsevärd besparing i kostnader vinnas, då en stor mängd abonnentledningar skulle kunna indragas till en station, som i många fall låge abonnenten betydligt närmare än den nuvarande stationen.

Vid genomförande av den nu framlagda planen har telegrafstyrelsen för avsikt att vidtaga en viktig förändring i tekniskt avseende beträffande de nya telefonstationerna. Styrelsen har nämligen tänkt sig att övergå från det nu använda manuella systemet till ett automatiskt system.

Anordnandet av de nya telefonstationerna kräver naturligen stora lokalutrymmen, som icke kunna erhållas inom de nuvarande stationsfastigheterna. I första hand har ordnandet av telefonstationsfrågan å Södermalm och Kungsholmen ansetts vara av behovet påkallat.

Å Södermalm finnes endast en telefonstation, nämligen den från aktiebolaget Stockholmstelefon övertagna understationen i fastigheten nr 33 och 35 vid Högbergsgatan med 17,000 abonnenter. Rikstelefonnätets Södermalmsabbonneters ledningar åter äro indragna i centralstationen i huset nr 2 vid Skeppsbron eller i den däri belägna under-

stationen. Icke i någon av nu angivna stationer kunna emellertid nya abonnenter mottagas längre än några år framåt. Det har därför syntts nödvändigt att anordna större stationslokaler å Södermalm, därvid borde tillses, att alla abonnentledningar i denna stadsdel i enlighet med den stora planen indragas till därstädes belägen station. En anordning med utvidgning av stationen vid Högbergsgatan har visat sig medföra kostnader, som i förhållande till anordningens nytta och varaktighet äro orimligt höga. Det har därför nu föreslagits, att för telegrafverkets räkning skulle inköpas en telegrafverkets pensionsanstalter tillhörig tomt nr 22 vid Östgötagatan om 713 kvadratmeter, vilken tomt kan erhållas för självkostnadspriset eller 101,000 kronor. Å denna tomt skulle därefter uppföras en stationsbyggnad, som beräknas draga en kostnad av 1,120,000 kronor, varav ett belopp av 250,000 kronor nu begäres å 1921 års stat.

Telefonförhållandena å Kungsholmen likna mycket dem, som äro rådande å Södermalm. I förstnämnda stadsdel finnes endast en från aktiebolaget Stockholmstelefon övertagen understation i huset nr 32 vid Polhemsgatan, rymmande 5,430 abonnenter, varemot övriga f. d. Stockholmstelefoners och samtliga rikstelefonnätets Kungsholmsabbonnenter ledningar äro indragna till respektive centralstationer vid Malmskillnadsgatan och Skeppsbron. Lokalförhållandena för telefonväsendet å Kungsholmen äro emellertid, enligt vad departementschefen framhåller, sådana, att avsevärda utvidgningar om några år bliva påkallade. Då en utvidgning av telefonstationen vid Polhemsgatan blir i lika hög grad kostsam som en påtänkt dylik, här ovan omförmäld anordning å Södermalm, har det ansetts förmånligast att söka förvärva fastigheten nr 33 vid Bergsgatan om 803 kvadratmeter, vilken äges av telegrafverkets pensionsanstalter och kan erhållas för pensionsanstalternas inköpspris, 150,000 kronor. Å denna tomt skulle uppföras en stationsbyggnad för en beräknad kostnad av 1,064,000 kronor. För byggnadens påbörjande under 1921 begäres nu anslag med 250,000 kronor.

Utskottet, som med hänsyn till den i ärendet lämnade utredning ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må

a) för inköp av fastigheten nr 13 i kvarteret *Pelarsbacken större i Stockholm* med adressnummer 22 vid Östgötagatan samt för påbörjande därstädes av en telefonstationsbyggnad för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 351,000 kronor att utgå av lånemedel;

b) för inköp av *fastigheten nr 4 i kvarteret Morell-trädet i Stockholm* med adressnummer 33 vid Bergsgatan samt för påbörjande därstädes av en telefonstationsbyggnad för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor att utgå av lånemedel.

21:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18) att för uppförande av arbetarbostäder i Norrköping för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 76,000 kronor.

Uppförande
av arbetar-
bostäder i
Norrköping.

[18.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 84—86 av åberopade statsrådsprotokollet.

Förevarande förslag avser uppförande av ytterligare en nybyggnad, inrymmande 4 lägenheter om 2 rum och kök, å de tomter, som enligt beslut av 1919 års riksdag inköpts och redan i stor utsträckning börjat bebyggas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för uppförande av *arbetarbostäder i Norrköping* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 76,000 kronor att utgå av lånemedel.

22:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 19) att för uppförande av arbetarbostäder i Östersund för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 116,000 kronor.

Arbetar-
bostäder i
Östersund.

[19.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 86—89 av statsrådsprotokollet.

Enligt det under denna punkt framställda förslaget skulle efter inköp av lämplig, redan erbjuden tomt i Östersund, å densamma uppföras bostäder för telegrafverkets arbetare därstädes. I första hand skulle två byggnader komma till utförande. Den ena, huvudsakligen avsedd för linjeunderbefäl, skulle innehålla 6 lägenheter om 2 rum och kök samt 3 enkelrum och betinga ett pris av 110,000 kronor och den andra, huvudsakligen avsedd för reparatörer och andra arbetare, skulle innehålla 8 lägenheter om 1 rum och kök samt 3 enkelrum och draga en kostnad av 100,000 kronor. Av totalkostnaden för själva bebyggandet, vilken, inberäknat ett belopp av 6,000 kronor för planering och inhägnad m. m., således skulle komma att uppgå till 216,000 kronor, har 100,000 kronor ansetts bära uppföras å tilläggsstat för år 1920.

Jämväl anslag för täckandet av kostnaden för inköpet av själva tomten, 18,900 kronor, har befunnits erforderligt under år 1920.

Då trängande behov av bostäder för telegrafverkets arbetare i Östersund synes föreligga, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag. Utskottet får alltså beträffande anslag för år 1921 nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande av *arbetarbostäder i Östersund* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 116,000 kronor att utgå av lånemedel.

Arbetar-
bostäder i
Malmö.
[20.]

23:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20) att för uppförande av arbetarbostäder i Malmö för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 89—91 av åberopade statsrådsprotokollet.

I likhet med vad fallet är i större städer och industricentra i allmänhet har i Malmö svårigheten att erhålla bostäder gjort sig särdeles kännbar, icke minst för telegrafverkets personal. Enligt telegrafstyrelsens föreliggande förslag skulle för en köpeskilling av 40,376 kronor inköpas kvarteret nr 6 inom egnahemsområdet nr 3 i östra förstaden i Malmö samt i nämnda kvarter till en början uppföras två byggnader, innehållande 31 lägenheter med tillhopa 72 eldstäder. Efter en beräknad byggnadskostnad av något mera än 5,600 kronor för eldstad skulle byggnaderna betinga en sammanlagd kostnad av 407,000 kronor.

Av totala kostnadsbeloppet 447,376 kronor skulle 200,000 kronor uppföras å riksstaten, medan återstoden med hänsyn till det trängande bostadsbehovet ansetts erforderlig redan under år 1920.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag, får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande av *arbetarbostäder i Malmö* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

Arbetar-
bostäder i
Sundsvall.
[21.]

24:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att för uppförande av arbetarbostäder i Sundsvall för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 212,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 91 och 92 av åberopade statsrådsprotokollet

Enligt förevarande förslag skulle kvarteret Kronan i Sundsvall inköpas för ett belopp av 39,200 kronor. Å detta område skulle en första utbyggnad omedelbart verkställas och omfatta två byggnader om vardera 28 eldstäder eller tillhoppa 56 eldstäder. Denna utbyggnad skulle betinga en sammanlagd kostnad av 312,000 kronor. Då Kungl. Maj:ts tillstånd till markköpet erfordras före den 1 oktober 1920 och med hänsyn till nödvändigheten av de ifrågasatta bostadshusens skyndsamma färdigställande har ett belopp av 140,000 kronor ansetts bära anvisas redan å 1920 års tilläggsstat.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande av *arbetarbstäder i Sundsvall* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 212,000 kronor att utgå av lånemedel.

25:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen (punkt 22) *dels* medgiva, att för inköp av fastigheter för telegrafverkets räkning, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande disponeras ett belopp av högst 200,000 kronor; *dels ock* för ändamålet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Anslag till
inköp av
fastigheter.
[22.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 93—96 av åberopade statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål finnes å innevarande års riksstat uppfört ett motsvarande anslag å 200,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må,

a) medgiva, att för *inköp av fastigheter för telegrafverkets räkning*, vilkas förvärvande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande disponeras ett belopp av högst 200,000 kronor;

b) för ändamålet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

Fortsatt ut-
veckling av
statens tele-
fon- och
telegraf-
väsande.
[23.]

26:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23) *dels* att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsande för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor; *dels ock* att i av-
bidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, för
anläggning av en kabel för riksledningar mellan Stockholm och Göte-
borg för år 1921 beräkna ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 99—114 av återopade stats-
rådsprotokollet.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 16 januari 1920 till riks-
dagen avlåten proposition (nr 48) föreslagit riksdagen att för anläggning
av ovanberörda kabel för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av
10,000,000 kronor. Denna proposition har av riksdagen bifallits.

För utveckling av statens telefon- och telegrafväsande har anvisats
dels för år 1919 av 1918 års lagtima riksdag 10,000,000 kronor samt
av 1919 års lagtima riksdag, å tilläggsstat, 15,000,000 kronor, dels
ock för år 1920 av sistnämnda riksdag 15,000,000 kronor.

Telegrafstyrelsens utredning i ämnet upptager ett anslagsbehov
för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsande under år
1920 av 51,800,000 kronor, vilken summa förslagsvis skulle disponeras
på följande sätt:

I. Riksnätet.

Nya riksledningar av koppartråd	kronor	10,000,000: —	
» » » järntråd	»	1,500,000: —	
» stolplinjer och kablar	»	2,900,000: —	
» stationsinredningar m. m.	»	1,900,000: —	
Interurbankabel Stockholm—Göteborg	»	10,000,000: —	kronor 26,300,000: —

II. Lokala telefonnäten.

Nya kabelvägar m. m.	kronor	9,000,000: —	
Anläggning av nya abonnentledningar under år 1920	»	9,000,000: —	
Nya växelstationer	»	1,500,000: —	
Nya landsledningar	»	1,500,000: —	» 21,000,000: —

III. Telegrafnätet.

Nya telegrafledningar med härför be- hövliga stolplinjer	kronor	3,000,000: —	
Fartygsradiostationer	»	1,500,000: —	» 4,500,000: —

Summa kronor 51,800,000: —

Om ifrån denna slutsumma drages det av 1919 års riksdag å
årets riksstat för ändamålet anvisade beloppet 15,000,000 kronor, upp-
går det anslag, som styrelsen ansett böra ställas till förfogande för år

1920 till 36,800,000 kronor. Uti sistnämnda summa ingår emellertid anslag för rikskabel Stockholm—Göteborg med 10,000,000 kronor, vilket anslag, såsom ovan erinrats, redan av riksdagen anvisats, dock först å 1921 års stat.

För år 1921 har styrelsen upptagit såsom erforderligt ett belopp av 52,000,000 kronor.

Dessa styrelsens anslagsäskanden hava av Kungl. Maj:t nedsatts till 15,000,000 kronor för vardera av åren 1920 och 1921.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har redan av departementschefen företagits en avsevärd nedsättning i de belopp, som telegrafstyrelsen funnit böra för ifrågavarande ändamål anvisas för åren 1920 och 1921.

Utskottets
yttrande.

I betraktande härav och med hänsyn jämväl till den stora betydelse den fortsatta utvecklingen av statens telefon- och telegrafväsende äger för landets samfärdsel och näringsliv, har utskottet ansett någon ytterligare reduktion i de begärda anslagen icke kunna ifrågakomma.

Utskottet får alltså nu beträffande riksstaten för år 1921 hemställa,

att riksdagen må för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor att utgå av låne-medel.

Statens järnvägar.

27:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24) att för anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Anläggning
av huvud-
ranger-
bangård vid
Hallsberg.

[24.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 127 och 128 av statsrådsprotokollet.

För påbörjande av anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten, varför kostnaden i första utbyggnadsstadiet ursprungligen beräknats till sammanlagt 3,502,000 kronor, anvisade 1917 års riksdag för år 1918 ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Sedermera har 1918 års lagtima riksdag för fortsättande av arbetena anvisat sammanlagt 2,150,000 kronor samt 1919 års lagtima riksdag för år 1920 800,000 kronor.

Enligt senast uppgjorda beräkningar skulle, trots vissa reduktioner i den ursprungliga planen, för arbetenas slutförande erfordras ytter-

ligare anslag med 1,900,000 kronor, varav 1,000,000 kronor ansetts böra anvisas för år 1921.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för anläggning av *huvudrangerbangård vid Hallsberg jämte därmed sammanhängande arbeten* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Ombyggnad
av bangår-
den vid
Storvik.

28:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25) att för ombyggnad av bangården vid Storvik för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

[25.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 128—130.

Av den i ärendet lämnade utredningen framgår, att bangårdsförhållandena vid Storvik för närvarande icke äro tillfredsställande. På grund av den egentliga godstågsbangårdens läge mellan statens järnvägars och Gävle—Dala järnvägs persontågsspår måste sålunda allt utbyte av resande och gods mellan persontågen ske över godstågsspåren, vilket givetvis ur trafiksäkerhetssynpunkt är olämpligt samt dessutom inverkar störande på rangeringsarbetet. Ej heller motsvara anordningarna för växlingsarbetet å godstågsbangården den nuvarande trafikens krav. Till avhjälpande av berörda missförhållanden har järnvägsstyrelsen nu föreslagit ombyggnad och utvidgning av stationen. Dessa arbeten hava med nu gällande pris beräknats draga en kostnad — inklusive det bidrag, som den enskilda järnvägen enligt gällande överenskommelse är skyldig att lämna — av 540,000 kronor, därav enligt förevarande förslag 480,000 kronor skulle utgå av anslagsmedel att fördelas på två år, nämligen 200,000 kronor för år 1921 samt återstoden för år 1922.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *ombyggnad av bangården vid Storvik* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av lånemedel.

Anordnande
av nya
stationer
och mötes-
platser.

29:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26) att för anordnande av nya stationer och mötesplatser för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 185,000 kronor.

[26.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 130—134 av åberopade statsrådsprotokollet.

Härjämte har å tilläggsstat för år 1920 för enahanda ändamål äskats ett anslag av 98,900 kronor.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *G. Rosén* väckt motion (nr 27) däri hemställt, att riksdagen måtte besluta att till kostnad för anläggande mellan Vännäs och Hörnsjö stationer av håll- och lastplats vid London beräknad till 119,000 kronor, höja anslaget för år 1921 till anordnande av nya stationer och mötesplatser från av Kungl. Maj:t begärda 185,000 kronor till 304,000 kronor.

I fråga om de skäl motionären anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

Av järnvägsstyrelsen hade för ifrågavarande ändamål, förutom ovan nämnda anslag å tilläggsstat, å riksstaten för år 1921 äskats ett belopp av 419,000 kronor, varav 119,000 kronor för den uti motionen omförmälda hållplatsen London. Departementschefen har emellertid icke funnit sig kunna tillstyrka detta järnvägsstyrelsens anslagsäskande i vidare mån än att ett belopp av 185,000 kronor begärts för anläggande av en mötesplats vid Ope å linjen Brunflo—Östersund. Beträffande den ifrågasatta mötesplatsen vid London har departementschefen på grund av det statsfinansiella läget ansett sig nödsakad föreslå, att med sistnämnda anläggning får anstå till ett följande år.

Mot inrättande av den med Kungl. Maj:ts framställning avsedda mötesplatsen vid Ope samt den därför beräknade kostnaden liksom beträffande anslaget å tilläggsstat, har utskottet icke haft något att erinra. Vidkommande ovan berörda motion får utskottet anföra, att utredningen i ärendet visserligen giver vid handen att behov av den föreslagna hållplatsen vid London föreligger. Emellertid har utskottet icke funnit denna fråga vara av sådan trängande beskaffenhet, att utskottet under rådande statsfinansiella situation ansett sig böra för detta ändamål företaga en höjning i det av Kungl. Maj:t under denna punkt äskade anslagsbeloppet. Utskottet, som sålunda icke kan tillstyrka motionen, får alltså beträffande 1921 års stat nu hemställa,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må, med avslag å den av herr Rosén i ämnet väckta motionen, för anordnande av *nya stationer och mötesplatser* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 185,000 kronor att utgå av lånemedel.

30:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27) att för utförande av spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 842,000 kronor.

Spåranordningar i
anslutning
till förefintliga
spårssystem.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 135—140 av åberopade statsrådsprotokollet.

[27.]

Förutom ovan angivna belopp 842,000 kronor, har vidare för samma ändamål å 1920 års tilläggsstat äskats ett anslag å 645,600 kronor, varav ett belopp av 300,000 kronor är avsett för nya spåranläggningar samt 345,600 kronor beräknats såsom erforderligt konjunkturtillägg för täckandet av kostnaderna för vissa tidigare beslutade arbeten.

Den avsedda fördelningen av den för nya arbeten beräknade totalsumman, 1,142,000 kronor, framgår av följande tabell:

P l a t s	Förlängning av mötesspår (m) och utläggning av ett tredje tågspår (t)	Utdrags-, frilastnings- och uppställnings- spår
	kronor	kronor
I distriktet.		
<i>Stockholm—Gnesta.</i>		
Värtan	—	58,000: —
Hagalund övre	—	50,000: —
Tullinge (t)	174,000: —	—
<i>Stockholm—Uppsala.</i>		
Väsby	—	129,000: —
II distriktet.		
<i>Göteborg—Alingsås.</i>		
Göteborg	—	92,000: —
<i>Laxå—Kil.</i>		
Björneborg (m)	50,000: —	—
III distriktet.		
<i>Nässjö—Hässelholm.</i>		
Moheda (t)	27,000: —	—
Osby (t)	125,000: —	—
<i>Halmstad—Hälsingborg F.</i>		
Laholm (t)	104,000: —	—
<i>Malmö—Ängelholm.</i>		
Kävlinge	—	75,000: —
<i>Hälsingborg F.—Ängelholm.</i>		
Kattarp	—	27,000: —

P l a t s	Förlängning av mötesspår (m) och utläggning av ett tredje tågspår (t)	Utdrags-, frilastnings- och uppställnings- spår
	kronor	kronor
IV distriktet.		
<i>Ånge—Sundsvall.</i>		
Vattjom (m)	51,000: —	—
<i>Bräcke—Östersund.</i>		
Östersund	—	33,000: —
V distriktet.		
<i>Luleå—Boden.</i>		
Boden	—	29,000: —
<i>Luleå—Gällivare.</i>		
Kilvo	—	45,500: —
Nuortikon	—	37,500: —
Harrträsk	—	35,000: —
Summa	531,000: —	611,000: —
	1,142,000: —	

Den del av det å tilläggsstat begärda anslaget, som är avsedd för ovannämnda nyutvidgningar, eller 300,000 kronor, skulle komma till användning dels för arbetena vid Boden, Kilvo, Nuortikon och Harrträsk, vilka arbeten borde utföras i samband med den tillämnade elektrifieringen av linjen Kiruna—Svartön, dels arbetena vid Göteborg och Vattjom, vilkas verkställande sammanhör med vissa åtagna förpliktelser.

Av den i ärendet lämnade utredningen framgår att de till utförande föreslagna arbetena erfordras för att trafikdriften skall kunna försiggå på ett tillfredsställande sätt. Förlängningen av mötesspårerna å vissa stationer har nödvändiggjorts i och med införandet av lokomotiv av kraftigare typ, varigenom det blivit möjligt att tillkoppla längre tågsätt. Vidkommande utläggningen av tredje tågspår har erfarenheten givit vid handen, att med den ständiga stegring i tågrörelsen, som alltmer framträder å vissa järnvägslinjer, befintliga tvenne tågspår å stationer icke äro tillräckliga för trafikens behöriga skötande.

Utskottets
yttrande.

Jämväl de föreslagna anordningarna av utdragsspår samt bättre utrymmen för frilastning och uppställning av vagnar synas avse trafikbehov, vilkas tillgodoseende icke bör tillbakavisas.

Utskottet har därför funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för utförande av *spåranordningar i anslutning till förefintliga spårssystem* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 842,000 kronor att utgå av lånemedel.

Anläggningar vid kol- och vattenstationer.

[28.]

31:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28) och under hänvisning till den i statsrådsprotokollet sid. 140—142 i ärendet lämnade utredningen får utskottet hemställa

att riksdagen må för utförande av *anläggningar vid kol- och vattenstationer* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 178,000 kronor att utgå av lånemedel.

Speciella anläggningar.

[29.]

32:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29) att för utförande av speciella anläggningar å bangårdar för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 114,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 144—146.

Ifrågavarande anslag är avsett bland annat för anordnande av plattformstak vid en del större stationer.

Såsom konjunkturtillägg å det av 1919 års riksdag för liknande ändamål beviljade anslaget erfordras å tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 5,000 kronor.

Med tillstyrkande av de i ämnet gjorda framställningarna får utskottet beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för utförande av *speciella anläggningar å bangårdar* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 114,000 kronor att utgå av lånemedel.

33:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30) att för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 147 och 148 av stadsrådsprotokollet.

Anläggande
av ytter-
ligare ett
järnvägs-
spår från
Örebro över
Hallsberg
till Laxå.

[30.]

Till ifrågavarande dubbelspårsanläggning, som år 1917, då den beslutades, beräknades draga en kostnad av omkring 6,000,000 kronor, har anvisats sammanlagt 4,550,000 kronor. På grund av de sedermera inträffade prisstegringarna anses nu omkring dubbla beloppet av det ursprungligen upptagna komma att åtgå för att bringa företaget till fullbordan. Med det nu äskade beloppet skulle dubbelspåret å sträckan Örebro—Hallsberg kunna färdigställas, varjämte vissa terrasseringsarbeten m. m. skulle kunna utföras å linjen Hallsberg—Laxå.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Örebro över Hallsberg till Laxå* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

34:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31) att för anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 150—152.

Dubbel-
spårsbygg-
naderna
Tranås—
Aneby och
Sandsjö—
Sävsjö.

[31.]

För anläggande av ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö har riksdagen anvisat ett belopp för år 1919 av 1,520,000 kronor. För år 1920 har något anslag till anläggningarna ej anvisats.

I enlighet med vad 1919 års lagtima riksdag uttalat, har järnvägsstyrelsen bemyndigats att använda det för ifrågavarande anläggningar anvisade anslaget till fullbordande av dubbelspåret mellan Aneby och Sandsjö. Härvid har emellertid förutsatts, att de redan påbörjade arbetena å dubbelspårsanläggningarna Tranås—Aneby och Sandsjö—Sävsjö skulle i viss utsträckning pågå. Att helt avbryta dessa arbeten har av arbetstekniska skäl icke ansetts lämpligt. Sedan dubbelspåret mellan Aneby och Sandsjö blivit färdigställt, vilket beräknats kunna äga rum under 1920, borde arbetena på de under nu ifrågavarande punkt om-

förmälda bansträckorna mellan Tranås och Aneby samt Sandsjö och Sävsjö upptagas i större utsträckning. Det belopp, som under år 1921 skulle erfordras härför, har beräknats till 1,500,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för anläggande av *ytterligare ett järnvägsspår från Tranås till Aneby och från Sandsjö till Sävsjö* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

Omläggning av linjen Källered—Lindome. 35:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32) att för omläggning av statsbanelinjen Källered—Lindome för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

[32.] Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 153—155 av statsrådsprotokollet.

Med hänsyn till de svaga och otillförlitliga grundförhållandena å Västkustbanan mellan Källered och Lindome har en omläggning över annan sträckning av denna del utav banan ansetts böra företagas.

Kostnaderna för den ifrågasatta linjeomläggningen har med gällande priser uppskattats till 1,200,000 kronor, därvid jämväl inberäknats utgifter för markförvärv till den omfattning, som erfordras för dubbelspårig linje. De erforderliga anslagsbeloppen skulle fördelas på åren 1920—1922 med respektive 100,000 kronor, 600,000 kronor och 500,000 kronor.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *omläggning av statsbanelinjen Källered—Lindome* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor att utgå av lånemedel.

Ny malmvagnsverkstad vid Notviken. 36:o) Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till anläggande av malmvagnsverkstad vid Notviken (punkt 33) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

[33.]

anmäla.

37:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34) att för anordnande av innertak i vissa verkstadslokaler vid huvudverkstäderna i Örebro och Bollnäs för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Innertak i
vissa verk-
stadslokaler
vid huvud-
verkstä-
derna i
Örebro och
Bollnäs.

[34.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 159 och 160 av åberopade statsrådsprotokollet.

Genom anordnandet av de ifrågasatta innertaken skulle kunna påräknas en avsevärd besparing i de särskilt under nuvarande förhållanden höga uppvärmningskostnaderna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för anordnande av *innertak i vissa verkstadslokaler vid huvudverkstäderna i Örebro och Bollnäs* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 400,000 kronor att utgå av lånemedel.

38:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35) att för uppförande av ny lokomotivstation vid Örebro för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 685,000 kronor.

Ny loko-
motiv-
station vid
Örebro.

[35.]

Då vid 1917 års riksdag medel till uppförande av ifrågavarande lokomotivverkstad första gången beviljades, upptogs det belopp, som ansågs böra täckas med särskilda anslagsmedel till 500,000 kronor. På grund av de sedermera inträffade stora prisstegringarna beräknar nu järnvägsstyrelsen, att kostnaderna för anläggningen skola uppgå till sammanlagt 1,210,000 kronor att täckas av anslagsmedel. Avdrages från sistnämnda belopp de av riksdagen hittills anvisade anslagen å sammanlagt 525,000 kronor, återstå sålunda nu erforderliga 685,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för uppförande av *ny lokomotivstation vid Örebro* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 685,000 kronor att utgå av lånemedel.

39:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36) att för uppförande av en ny lokomotivstation vid Charlottenberg för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

Ny loko-
motiv-
station vid
Charlotten-
berg.

[36.]

För påbörjande av arbetet med uppförande av en ny lokomotivstation vid Charlottenberg har för år 1919 anvisats ett reservationsanslag

av 200,000 kronor. Härvid beräknades kostnaderna av anslagsmedel för lokomotivstationsanläggningen till 360,000 kronor. Vid 1919 års riksdag beviljades icke något anslag för ändamålet.

Järnvägsstyrelsen har nu meddelat, att kostnaderna av anslagsmedel för lokomotivstationen med nu gällande priser beräknats till sammanlagt 650,000 kronor, varför sålunda ytterligare ett anslagsbelopp av 450,000 kronor skulle erfordras för dess färdigställande.

Av detta belopp har 200,000 kronor ansetts nu böra äskas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för uppförande av en *ny lokomotivstation vid Charlottenberg* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor att utgå av låne-medel.

Tillbyggnad
av och
diverse an-
läggningar
vid vissa
lokomotiv-
stationer.

40:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37) och under erinran att för ändamålet jämväl å tilläggsstaten äskats ett anslag av 97,000 kronor, får utskottet beträffande 1921 års stat hemställa,

[37.]

att riksdagen må för utförande av *anordningar för förbättrad driftsekonomi* vid vissa lokomotivstationer för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Husbyggnader.

[38.]

41:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 38) att för husbyggnader år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 3,361,300 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 164—176 av åberopade statsrådsprotokollet.

Uti en inom andra kammaren av herr *H. Bäcklund* väckt motion (n:r 234) har hemställts, att riksdagen måtte avslå det under förevarande punkt framställda förslaget om inköp av en fastighet vid Falköping—Ranten och att riksdagen i stället måtte anslå 120,000 kronor till uppförande därstädes för statens järnvägars räkning av två boställshus, vardera om 4 lägenheter om 2 rum och kök.

I fråga om de skäl motionären anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

För utförande av nya husbyggnader och inköp av vissa redan byggda fastigheter har av Kungl. Maj:t äskats ett belopp av tillhoppa 3,675,300 kronor, sålunda fördelat:

för boställshus	kronor 2,696,300: —
» manskaps- och överliggningshus	» 50,000: —
» stationshusbyggnader	» 128,000: —
» godsmagasinsbyggnader	» 35,000: —
» beredande av tvårumslägenheter åt den lägst avlönade tjänstemannagruppen av den ordinarie statsbanepersonalen	» 175,000: —
» övriga husbyggnader	» 591,000: —
<hr/>	
Summa kronor 3,675,300: —	

Av nyssnämnda belopp, 3,675,300 kronor, har 3,361,300 kronor begärts på 1921 års riksstat, medan återstoden 314,000 kronor skulle anvisas på tilläggsstat för år 1920.

Den uti ovanstående tabell upptagna första posten för boställshus, är avsedd för följande ändamål:

Vid *Krylbo*, inköp av befintlig byggnad, avsedd att efter förändring innehålla 3 lägenheter om 3 rum och kök samt 6 lägenheter om 2 rum och kök eller alternativt 3 lägenheter om 4 rum och kök samt 3 lägenheter om 2 rum och kök, beroende på vilket som vid tidpunkten för ändringsarbetenas utförande kan bli för statens järnvägar fördelaktigast. Härtill kommer vissa affärs- och lagerlokaler å nedre botten 150,000: —

Vid *Nyköping*, ett boställshus om 2 lägenheter om 2 rum och kök med möjlighet att vid framtida behov inreda en ytterligare dylik å vinden, för maskinavdelningens personal 56,300: —

Vid *Hallsberg*, två boställshus, vardera om 4 lägenheter om 2 rum och kök, för maskin- och trafikavdelningens personal 120,000: —

Vid *Falköping-Ranten*, inköp av en fastighet, innehållande 8 lägenheter om 2 rum och kök, 3 lägenheter om 1 rum och kök samt 1 enkelrum samt i uthusbyggnad 1 lägenhet om 2 rum och kök samt 1 enkelrum 75,000: —

Vid *Dingle*, ett boställshus om 6 lägenheter om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal 102,000: —

Vid *Båstad*, en banmästarstuga med banvaktsbostad 55,000: —

Vid *Sösådal*, ett boställshus om 4 lägenheter om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal 77,000: —

Vid *Kågeröd*, ett boställshus om 4 lägenheter om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal 77,000: —

Vid *Nässjö*, fyra boställshus, vardera om 4 lägenheter om 2 rum och kök, för trafik- och maskinavdelningens personal 248,000: —

Vid *Genevad*, en banvaktstuga 33,000: —

Å linjen <i>Trönninge—Halmstad</i> , en banvaktstuga	34,000: —
Vid <i>Önnerup</i> , påbyggnad av stationshuset för erhållande av 1 lägenhet för en stationskarl	25,000: —
Vid <i>Ånge</i> , en banmästarstuga	43,500: —
Vid <i>Storvik</i> , ett boställshus om 8 lägenheter om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal	140,000: —
Vid <i>Alby</i> , ett boställshus om 3 lägenheter om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal	56,000: —
Vid <i>Ulriksfors</i> , ett boställshus om 4 lägenheter om 2 rum och kök, för trafik- och maskinavdelningens personal	70,000: —
Vid <i>Dysjön</i> , ett boställshus om 1 lägenhet om 3 rum och kök och 1 lägenhet om 2 rum och kök, för trafikavdelningens personal	48,500: —
Vid <i>Sävest</i> , ett boställshus, innehållande 1 lägenhet om 3 rum och kök för stationsmästare och 1 lägenhet om 2 rum och kök för stationskarl	58,000: —
Vid <i>Koskivara</i> , ett boställshus om 1 lägenhet om 3 rum och kök för stationsmästare med möjlighet att vid framtida behov inreda 1 lägenhet om 2 rum och kök för stationskarl	48,000: —

Vid Örebro och Bollnäs för huvudverkstäderna.

a) Vid <i>Örebro</i> , fortsatt uppförande av boställshus för verkstadspersonalen om sammanlagt 332 eldstäder för en totalkostnad, år 1918 beräknad till 2,598,000 kronor	kronor 900,000: —
b) Vid <i>Bollnäs</i> , uppförande av tvenne boställshus om vardera 8 lägenheter om 2 rum och kök för verkstadspersonalen	kronor 280,000: —
<hr/> Summa kronor 2,696,300: —	

Av den uti det under ifrågavarande punkt upptagna totala kostnadsbeloppet ingående sista posten å 591,000 kronor till övriga husbyggnader skulle 210,000 kronor användas till anordnande av postlokaler i vissa statens järnvägars byggnader, 100,000 kronor för uppförande av matsalsbyggnad vid Charlottenberg och 281,000 kronor för anordnande eller utvidgning av vissa utrustningsförråd.

Av ovannämnda totalbelopp 3,675,300 kronor har, såsom ovan nämnts, 314,000 kronor ansetts böra anvisas redan för år 1920. Såsom konjunkturtillägg till vissa av 1918 och 1919 års lagtima riksdag beviljade anslag har därjämte å tilläggsstaten äskats 611,703 kronor; enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle alltså för ifrågavarande ändamål för år 1920 anvisas sammanlagt 925,700 kronor.

För nya husbyggnads- och fastighetsförvärv har 1918 års lagtima riksdag beviljat 3,861,700 kronor, vartill kommer ett av 1919 års lagtima riksdag anvisat tilläggsanslag av 1,435,100 kronor.

1918 års lagtima riksdag har för samma ändamål anvisat tillhoppa 6,836,100 kronor.

Såsom härav framgår och jämväl av departementschefen framhållits, innebära de nu framlagda anslagsäskandena en avsevärd reduktion av vad som under de senare åren begärts och blivit beviljat. Anledningen härtill är delvis att söka i den omständigheten, att bostadsförhållandena för den del av statens järnvägars personal, som bebor statens järnvägars egna fastigheter, från och med den 1 juli 1920 bliva helt förändrade. I stället för att denna personalgrupp hittills erhållit bostaden såsom naturaförmån, skall framdeles hyra erläggas för densamma. Under sådana förhållanden får, såsom ock av järnvägsstyrelsen framhållits, det anses välbetänkt att, tills erfarenhet om begärligheten av statens järnvägar tillhöriga hus vunnits, inskränka uppförandet av bostäder endast till sådana platser, där detta är oundgängligen nödvändigt. Utskottet vill emellertid framhålla angelägenheten av att vid husbyggnadernas planerande och uppförande iakttagas de möjligheter till inskränkningar och förenklingar, som med tillgodoseende av vederbörande boställshavares befogade önskemål kunna företagas. Icke minst ur synpunkten av personalens eget intresse utav att erhålla så måttliga bostadshyror som möjligt, synes detta vara av omständigheterna påkallat.

I fråga om anslaget till bostadshus vid Dingle, avsett för automobiltrafiken å vägarna Dingle—Hunnebostrand och Dingle—Fjällbäcka anser utskottet, att möjlighet bör beredas järnvägsstyrelsen att förlägga byggnaderna till annan plats, för det fall, att sådant med hänsyn till trafikförhållandena befinnes lämpligt.

Beträffande särskilt det motionsvis väckta förslaget att uti Falköping-Ranten behovet av bostäder för statens järnvägars därvarande personal skulle tillgodoses genom nybyggnad i stället för genom det planerade inköpet av viss bebyggd fastighet, vill utskottet framhålla, att det i statsverkspropositionen förordade köpet torde ställa sig för statens järnvägar så fördelaktigt att staten icke bör underlåta att fullfölja detsamma. Därvid vill utskottet erinra, att enligt vad en från järnvägsstyrelsen i ärendet införskaffad utredning utvisar, fastigheten redan för närvarande är så gott som uteslutande bebodd av statens järnvägars personal och att angelägenheten av att även framdeles kunna disponera dessa bostäder för sådan personal gör förvärvandet av fastigheten synnerligen önskligt.

Utskottet, som sålunda funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förvarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten alltså nu hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Bäcklunds ovanberörda motion må för *husbyggnader* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 3,361,300 kronor att utgå av lånemedel.

Egnahems-
byggnader
vid Not-
viken.

[39.]

42:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva,

a) att tomter må av statens järnvägar med tomt-rätt upplåtas från det statens järnvägar tillhöriga för egnahemsbyggnader avsedda område vid Notviken,

b) att av statens järnvägars förlagsmedel må, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 7 januari 1920 angivna grunder, till vid statens järnvägar fast anställd person, åt vilken dylik tomt upplåtes, utlämnas lån till ett sammanlagt belopp av 200,000 kronor, ävensom att med nämnda förlagsmedel må bestridas ersättning för byggnad eller annan å tomt verkställd anläggning, då sådan skall av statens järnvägar från tomtinnehavare lösas.

Anordnande
av skenfria
vägkors-
ningar.

[40.]

43:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40) får utskottet hemställa,

att riksdagen må för anordnande av *skenfria vägkorsningar* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor att utgå av lånemedel.

Telegraf-
och sek-
tions-
telefon-
ledning-
sar samt kabel-
arbeten.

[41.]

44:o) På sätt Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 41) får utskottet hemställa,

att riksdagen må för anläggande av *telegraf- och sektionstelefonledningar* samt för utförande av *kabelarbeten* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 396,000 kronor att utgå av lånemedel.

Elektriska
belysnings-
anlägg-
ningar.

[42.]

45:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42) får utskottet hemställa,

att riksdagen må för utförande av *elektriska belysningsanläggningar* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor att utgå av lånemedel.

46:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 43) att för ut- Växel- och
förande av växel- och signalsäkerhetsanläggningar för år 1921 anvisa signalsäker-
ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor hetsanlägg-
ningar.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till stats- [43.]
rådsprotokollet sid. 185—189.

Utskottet, som med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste
mån tillgodose trafiksäkerheten å statens järnvägar ansett sig böra till-
styrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må för utförande av *växel- och*
signalsäkerhetsanläggningar för år 1921 anvisa ett re-
servationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av
lånemedel.

47:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 44) och under Åtgärder
hänvisning till utredningen i ärendet (sid. 189 och 190), varav fram- till förhind-
går, att ifrågavarande åtgärder äro att anse som så gott som ound- rande av
vikliga, får utskottet hemställa, störningar i
svagströms-
ledningarna
vid bande-
len Kiruna
—Riksgrän-
sen.

att riksdagen må för åtgärder till *förhindrande*
av störningar i svagströmsledningarna vid bandelen Kiruna
—Riksgränsen för år 1921 anvisa ett reservations- [44.]
anslag av 500,000 kronor att utgå av lånemedel.

48:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 45) att för elek- Elektrifie-
trifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön för år 1921 anvisa ett ring av
reservationsanslag av 8,700,000 kronor. statsbanc-
linjen
Kiruna—
Svartön.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åbe- [45.]
ropade statsrådsprotokollet sid. 190—195.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning samt
inom riksdagen väckta motioner beviljade 1917 års riksdag ett anslag
av 3,500,000 kronor för påbörjande av arbetena med elektrifiering av
statsbanelinjen Kiruna—Svartön. Vid beviljandet av detta anslag förut-
satte riksdagen, att elektrifieringen av ifrågavarande statsbanelinje
skulle i första hand ske genom införande av elektrisk drift å bandelen
Kiruna—Nattavara. Sedermera hava för arbetenas fortsättande anvisats
för år 1919 1,000,000 kronor samt för år 1920 likaledes 1,000,000 kro-
nor. De anvisade beloppen uppgå således till sammanlagt 5,500,000
kronor.

Totala kostnaderna för elektrifiering av ifrågavarande linje Kiruna—Svartön, frånräknat utgifterna för de elektriska lokomotiven, vilka kostnader upptagas under »Rullande materiel», beräknas med nuvarande priser komma att uppgå till 22,200,000 kronor, i vilket belopp även ingå kostnader för åtgärder för förhindrande av störningar i svagströmsledningar till följd av elektrifieringen. Några kostnader för ändring eller förstärkning av spår- och broöverbyggnaderna på grund av elektrifieringen erfordras däremot ej. Frändrages det ovannämnda redan beviljade beloppet av 5,500,000 kronor, återstår sålunda ett för ändamålet erforderligt belopp av 16,700,000 kronor. Härav ha 8,000,000 kronor ansetts böra vara disponibla redan år 1920 samt återstående beloppet år 1921.

Utskottets
yttrande.

Då utskottet, i likhet med departementschefen funnit utredningen i ärendet giva vid handen, att det för vinnande av ett ekonomiskt gynnsamt resultat av elektrifieringen av ifrågavarande bansträcka är av stor betydelse, att dess fullbordande i möjligaste mån påskyndas, har utskottet ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts i ärendet framställda förslag. Utskottet får alltså beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 8,700,000 kronor att utgå av läne-medel.

Elektrifi-
ering av
statsbane-
linjen Stock-
holm—
Göteborg.

49:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag för elektrifiering av statsbanelinjen Stockholm—Göteborg (punkt 46) kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

[46.]

anmäla.

Arbeten å
bandelen
Kristine-
hamn—Mora
för ökande
av dess
trafik-
kapacitet.

50:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 47) och under erinran att det under ifrågavarande punkt äskade beloppet 250,000 kronor utgör begärt tilläggsanslag till tidigare för angivna förstärkningsarbeten å bandelen Kristinehamn—Mora anvisade medel, får utskottet hemställa,

[47.]

att riksdagen må för utförande av *vissa arbeten å bandelen Kristinehamn—Mora för ökande av dess trafikkapacitet* för år 1921 anvisa ett reservationslag av 250,000 kronor att utgå av lånemedel.

51:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 48) att för utförande av vissa kompletteringsarbeten å bandelen Orsa—Sveg för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 480,000 kronor.

Kompletteringsarbeten å bandelen Orsa—Sveg.
[48.]

Av utredningen i ärendet, som återfinnes å sid. 197—199 av åberopade statsrådsprotokollet, framgår, att föreliggande förslag avser utförande av oundgängligen erforderliga kompletteringsarbeten, bestående i utvidgning av spårsystemet å en del stationer samt vissa husbyggnader för expeditiöns- och bostadsändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för utförande av *vissa kompletteringsarbeten å bandelen Orsa—Sveg* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 480,000 kronor att utgå av lånemedel.

52:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 49) att för ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar.
[49.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 199—202 av åberopade statsrådsprotokollet.

Enahanda belopp, 50,000 kronor, är för ändamålet äskat jämväl å tilläggsstat för år 1920.

Den numera avslutade utredningen rörande brandväsendets ordnande vid statens järnvägar har givit till resultat, att vissa arbeten och anskaffningar erfordras för genomförande av dels ett enhetligt slangkopplingssystem, dels förbättrad vattentillgång för eldsläckningsändamål och dels modernisering av brandredskapen. Särskilda anslagsmedel hava ansetts böra anvisas till utförande av förstnämnda grupp av arbeten, under det kostnaderna för övriga erforderliga anordningar skulle bestridas av till styrelsens disposition ställda medel eller av medel, som anvisats till anskaffande eller utbytande av nya inventarier.

Utskottet, som icke funnit anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får alltså beträffande 1921 års stat hemställa,

att riksdagen må för *ordnande av brandväsendet vid statens järnvägar* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor att utgå av lånemedel.

Dispositionsanslag
för oförutsedda och
mindre arbeten.

[50.]

53:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 203—204.

Sedan en följd av år har anslag anvisats — tidigare under rubriken »Diverse arbeten» — för ifrågakommande ändamål, och beviljade riksdagen senast föregående år för ändamålet på tilläggsstat för år 1919 500,000 kronor samt för år 1920 1,000,000 kronor.

För åren 1920 och 1921 har nu av järnvägsstyrelsen äskats sammanlagt 2,500,000 kronor, varav 2,000,000 kronor på riksstaten och 500,000 kronor på tilläggsstat. Av sparsamhetsskäl har departementschefen emellertid funnit 1921 års anslag böra begränsas till 1,500,000 kronor.

Med hänsyn till den under senare åren inträffade avsevärda höjningen av prisnivån har därjämte föreslagits att dispositionsanslaget måtte få anlitas för utförande av sådana mindre arbeten, för vilka kostnaderna beräknas understiga 25,000 kronor mot förut stadgade 15,000 kronor.

Utskottet, som icke ansett någon ytterligare nedsättning av de äskade beloppen böra ifrågakomma och ej heller funnit anledning till erinran mot att järnvägsstyrelsens dispositionsrätt över ifrågakommande anslag utsträcker på sätt ovan angivits, får beträffande anvisande av medel å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

Statsbanan
Sveg—
Brunflo.

[51.]

54:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 51) att till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 204—207 av åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

För statsbanan Sveg—Brunflo, vartill förut beviljats sammanlagt 17,373,000 kronor, har, förutom det å riksstaten begärda anslaget, 3,000,000 kronor, äskats anslag jämväl å årets tilläggsstat med 2,500,000 kronor, och är det avsett, att, därest de nu begärda anslagen, tillhopa 5,500,000 kronor, beviljas, arbetena å denna sydligare del av

förbindelselinjen mellan Dalarna och Jämtland skola kunna bedrivas så, att banan skall kunna öppnas för trafik under år 1921.

Med hänsyn till önskvärdheten av, att det i företaget redan nedlagda kapitalet snarast möjligt göres räntebärande, har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Sveg—Brunflo* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

55:o) Uti två till statsutskottet för förberedande behandling hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 87) av herrar *J. Olofsson* och *J. P. Johansson* och den andra (nr 168) inom andra kammaren av herr *C. Ericson* i Funäsdalen m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till fortsättning av statsbanan Sveg—Hede för år 1921 bevilja ett anslag av 1,200,000 kronor.

Motion ang.
statsbanan
Sveg—Hede.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionerna.

För statsbanan Sveg—Hede, vars anläggande beslutades vid 1912 års riksdag, har hittills anvisats sammanlagt 2,450,000 kronor. Det för år 1919 beviljade anslaget, 1,200,000 kronor, är ännu icke förbrukat, utan har avsetts att komma till användning först under åren 1920 och 1921.

Utskottet finner det av motionärerna framförda önskemålet om bättre kommunikationer för Härjedalen genom ett snabbare bedrivande av arbetena å nämnda banbyggnad värt beaktande. Utskottet vill erinra, att en avsevärd tid förflutit, sedan riksdagen fattade sitt beslut om ifrågavarande järnvägsanläggning. Då, enligt vad som framgår såväl av den i motionerna lämnade utredningen som av vad länsstyrelsen i Jämtlands län i en utskottet tillhandakommen framställning i ämnet anfört, för Härjedalens del stort behov av järnvägsförbindelser föreligger, har utskottet funnit goda skäl tala för, att arbetena å statsbanan Sveg—Hede bedrivas i raskare takt, än som förutsatts i den av järnvägsstyrelsen i detta hänseende lämnade redogörelse.

Utskottet, som behjärtat vad länsstyrelsen i övrigt anfört i sin ovannämnda framställning angående de för ortsbefolkningen uppkommande svårigheter genom banbyggets fördröjande, har funnit sig böra

i så måtto tillmötesgå motionärerna, att utskottet för ändamålet föreslår uppförande av ett belopp av 500,000 kronor på 1921 års stat.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Sveg—Hede* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor att utgå av lånemedel.

Inlandsba-
nan mellan
Volgsjön
och Gälli-
vare.

56:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 52) att till fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 3,400,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 207—213 av statsrådsprotokollet.

I sammanhang med denna anslagsfråga har utskottet till behandling förehaft åtskilliga inom riksdagen väckta motioner angående inlandsbanan. Uti två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 23) av herr *O. Bergqvist* m. fl. och den andra inom andra kammaren (nr 53) av herrar *N. E. Nilsson* och *K. Bergström* har hemställts, att riksdagen ville för fortsättande av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, därav 1,600,000 kronor till dess norra del mellan Lule älv och Jokkmokks kyrkoplats, samt att riksdagen ville för påbörjande av tvärbanan Jörn—Gubblijaur å sträckan Jörn—Arvidsjaur kyrkoby och för renstakning av banan i dess helhet för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Vidare har herr *E. Hage* m. fl. uti en inom andra kammaren väckt motion (nr 55) hemställt, att riksdagen måtte till fortsättande av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare anslå ett reservationsanslag av 8,900,000 kronor, varav 1,900,000 kronor å tilläggsstaten för år 1920 och 7,000,000 kronor å staten för år 1921, samt att så stor del av dessa summor måtte få användas till linjen Gällivare—Jokkmokk, att denna linje fortast möjligt kan öppnas för trafik.

Slutligen har herr *E. Hage* m. fl. uti en annan inom samma kammar väckt motion (nr 56) hemställt, att riksdagen måtte anslå ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor för påbörjandet av arbetet å linjen Jörn—Arvidsjaur av den beslutade järnvägslinjen Jörn—Gubblijaure och att av denna summa 1 miljon måtte upptagas å tilläggsstaten för år 1920 samt 1 miljon å staten för år 1921.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

Till fortsättande av arbetena å inlandsbanan hade av järnvägsstyrelsen äskats 1,900,000 kronor för år 1920 och 7,000,000 kronor för år 1921. Det å tilläggsstaten begärda anslaget var avsett att fördelas med 1,000,000 kronor å södra delen och med 900,000 kronor å norra delen. Av det för år 1921 äskade anslaget, 7,000,000 kronor skulle 800,000 kronor användas för arbetena å norra delen.

Med de sålunda för norra delen avsedda anslagsbeloppen skulle enligt uppgjord plan bandelen Gällivare—Porjus kunna slutgiltigt färdigställas under år 1920 och överbyggnaden till bron över Luleälven uppsättas vintern 1920—1921, varjämte under sistnämnda år rälsen skulle framdragas till Harsprångets trafikplats.

Vidkommande inlandsbanans södra del skall enligt järnvägsstyrelsens plan arbetena under den närmaste framtiden omfatta banans framdragande uppemot Storumans station strax norr om banans övergång över Ume älv, varigenom därvarande såväl ur odlings- som skogsbrukssynpunkt viktiga bygder skulle bliva satta i förbindelse med järnväg.

Departementschefen har emellertid ansett sig böra företaga en sänkning till 3,400,000 kronor i det av järnvägsstyrelsen för år 1921 begärda anslagsbeloppet 7,000,000 kronor. Det sålunda i statsverkspropositionen äskade anslaget, 3,400,000 kronor, är avsett för inlandsbanans södra del. Det belopp, som enligt järnvägsstyrelsens plan skulle utgå för år 1920, har departementschefen däremot tillstyrkt oförändrat.

För den nordligaste av tvärbanorna till inlandsbanan, den beslutade, men ännu icke påbörjade banan Jörn—Gubblijaur, har intet anslag begärts av Kungl. Maj:t.

Utskottet har icke förbisett det behjärtansvärda i de av motionärerna framförda önskemålen beträffande bättre järnvägsförbindelser inom Norrbottens kommunikationsfattiga bygder. Men, såsom förut framhållits, göra rådande dyrtid och statens hårt belastade budget det nödvändigt att vid beviljandet av anslag till statens affärsdrivande verk i huvudsak inskränka dessa anslag till sådana företag, som antingen befinnas oundgängligen vara av behovet påkallade eller ock synas böra företagas med hänsyn därtill, att desamma trots höga anläggningskostnader kunna väntas giva god avkastning.

På grund härav och då, såsom av järnvägsstyrelsen anförts, det måste anses oekonomiskt att utsträcka arbetena å de norrländska järnvägsanläggningarna till alltför många arbetsplatser, varigenom arbetena skulle komma att bedrivas med otillräckliga årliga anslag, har utskottet

Utskottets
yttrande.

funnit sig icke kunna biträda de av motionärerna gjorda framställningarna i vidare mån än att utskottet ansett sig böra tillstyrka en höjning av det å riksstaten äskade anslaget med 800,000 kronor, avsett för fortsättande av arbetena å norra delen av inlandsbanan, i enlighet med järnvägsstyrelsens i detta hänseende framlagda plan.

Mot Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har utskottet i övrigt icke funnit anledning till erinran.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet beträffande 1921 års stat hemställa,

a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Bergqvists samt N. E. Nilssons och K. Bergströms ovanberörda motioner, i vad desamma avse inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare, ävensom herr Hages m. fl. motion nr 55, till *fortsättning av inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 4,200,000 kronor att utgå av lånemedel;

b) att herrar Bergqvists samt N. E. Nilssons och K. Bergströms förenämnda motioner, i vad desamma avse tvärbanan Jörn—Gubblijaure, ävensom herr Hages m. fl. motion nr 56 icke må vinna riksdagens bifall.

Statsbanan
Forsmo—
Hoting.
[53.]

57:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 53) att till fortsättning av statsbanan Forsmo—Hoting för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,600,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 213 och 214 av åberopade statsrådsprotokollet.

För arbetena å ifrågavarande banbyggnad har riksdagen för åren 1918—1920 anvisat 4,950,000 kronor.

Enligt planen för arbetenas bedrivande skulle sträckan Forsmo—Ådalsliden redan hösten 1921 kunna öppnas för åtminstone provisorisk trafik och rälsläggningen år 1923 framkomma till Backe. Utöver tidigare beviljade anslag skulle härför erfordras ytterligare omkring 8,000,000 kronor att anvisas med ungefär 2,600,000 kronor för vart och ett av åren 1921—1923.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Forsmo—Hoting* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,600,000 kronor att utgå av lånemedel.

58:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 54) att till fortsättning av statsbanan Hällnäs—Stensele för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Statsbanan
Hällnäs—
Stensele.

[54.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 215 och 216.

Till denna banbyggnad har hittills anvisats sammanlagt 1,075,000 kronor. Arbetena å banan skulle enligt järnvägsstyrelsens mening så bedrivas, att den för lappmarken synnerligen viktiga knutpunkten Lycksele kunde erhålla järnvägsförbindelse med Hällnäs under år 1924. För sådant ändamål hade av järnvägsstyrelsen äskats ett belopp av 3,000,000 kronor för år 1921. Departementschefen har emellertid av statsfinansiella skäl nedsatt detta belopp till 2,000,000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får hemställa,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Hällnäs—Stensele* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

59:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 55) att till fortsättning av statsbanan Umeå—Holmsund för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor.

Statsbanan
Umeå—
Holmsund.

[55.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 216—220 av statsrådsprotokollet.

Enligt föreliggande approximativa beräkningar skulle ifrågavarande banbyggnad komma att i sin helhet draga en kostnad av i runt tal 3,000,000 kronor. För dess fullbordande skulle — utöver förut anvisade belopp — erfordras ytterligare 2,330,000 kronor.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, torde hamnanläggningen vid Umeå bliva fullbordad redan under år 1921 eller under samma år, då statsbanan enligt den ursprungligen framlagda byggnadsplanen beräknades bliva färdigställd. Med hänsyn till från stadens sida gjorda ekonomiska uppoffringar har det därför synts påkallat, att arbetena å banan forceras så, att densamma åtminstone till huvudsaklig del blir färdigbyggd under år 1921. För sådant ändamål skulle erfordras ett tilläggsanslag för år 1920 av 900,000 kronor samt för år 1921 ett anslag av 1,100,000 kronor.

Med tillstyrkande av förevarande förslag får utskottet beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till fortsättning av *statsbanan Umeå—Holmsund* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Statsbana
Hultebo—
Riddar-
hyttans
gruvfält.

60:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående anslag för en statsbana från Hultebo station å statsbanan Dagarn—Hultebo till Riddarhyttans gruvfält (punkt 56) kommer utskottet framdeles under riksdagen att avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härmed för riksdagen

anmäla.

Mark-
förvärv.
[57.]

61:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 57) att för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 240 och 241.

Sedan en följd av år har av riksdagen beviljats anslag för inköp av mark vid en del järnvägsstationer, där utvidgningar äro avsedda att komma till stånd, liksom även av mark, behöflig för vissa dubbelspårordningar. Senast har för ändamålet av riksdagen föregående år anvisats tillhoppa 1,000,000 kronor, därav hälften å tilläggsstat för år 1919.

Av innevarande riksdag har nu för ändamålet begärts 300,000 kronor för år 1920 och 700,000 kronor för år 1921. Häremot har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer alltså beträffande 1921 års stat,

att riksdagen må för *inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer och för blivande dubbelspårordningar*, för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 700,000 kronor att utgå av lånemedel.

Rullande
materiel.
[58.]

62:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 58) att för anskaffning av rullande materiel vid statens järnvägar för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 241—245 av statsrådsprotokollet.

Den rullande materiel, som järnvägsstyrelsen nu ansett böra nyanskaffas och vartill riksdagen icke förut anvisat anslag, utgöres av 20 ånglokomotiv, 16 elektriska lokomotiv, 106 person- och postvagnar, 370 godsvagnar för vanlig trafik samt 105 malmvagnar.

Anskaffningen av de elektriska lokomotiven motiveras huvudsakligen av den forcerade elektrifieringen av bandelen Gällivare—Svartön. Av de begärda 105 malmvagnarna erfordras 60, för vilka anslag redan tidigare ifrågasatts, för utforsling av den malm, som i enlighet med 1918 års lagtima riksdags beslut är avsedd att brytas inom Luossa-

vaara gruvfält. Återstående 45 malmvagnar äro beräknade med hänsyn till staten enligt äldre avtal åliggande malmtransporter.

Kostnaden för den sålunda till anskaffning föreslagna rullande materielen har beräknats till sammanlagt 26,000,000 kronor, därav 13,400,000 kronor skulle bestridas av anslagsmedel. Vid denna beräkning förutsättes alltså, att järnvägsstyrelsen skulle hava till sitt förfogande ett belopp av 12,600,000 kronor. Emellertid har styrelsen vid avgivande av sitt förslag till kostnadsstat för år 1920 måst beräkna en minskning med 2,000,000 kronor i tillgängliga förnyelsefondsmedel. Trots denna minskning har departementschefen ansett sig böra föreslå en avknappning av det begärda anslagsbeloppet för år 1921 med 4,400,000 kronor. Enligt vad chefen för statens järnvägar meddelat, måste den i följd härav minskade anskaffningen fördelas att på minst öfvermått sätt drabba såväl lokomotiv som person- och godsvagnar.

Sammanlagda kostnaden av anslagsmedel för rullande materiel skulle sålunda uppgå till 9,000,000 kronor, varav ett belopp av 2,000,000 kronor för anskaffning av elektriska lokomotiv borde anvisas på tilläggsstat för år 1920.

Utskottet, som med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för anskaffning av *rullande materiel* vid statens järnvägar för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

63:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 59) att för införande av genomgående tryckluftsbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,300,000 kronor.

Införande
av genom-
gående
tryckluft-
broms.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 245—247.

[59.]

Enligt den för 1919 års lagtima riksdag framlagda planen skulle införandet av genomgående tryckluftsbroms beträffande lokomotiv- och personvagnsparken äga rum under perioden 1920—1925 samt beträffande godsvagnsmaterielen under perioden 1920—1929. Vidare förutsattes, att de härför erforderliga kostnaderna skulle bestridas genom årligen återkommande anslag, så vitt avser redan befintlig materiel, under det åter, beträffande nyanskaffad materiel, kostnaden skulle utgå som ökad kostnad för materielen ifråga.

Totalkostnaden för det nya bromssystemets införande beräknades

med tillämpning av 1915 års priser — oavsett vissa kostnader för maskinella utrustningar i verkstäderna m. m. — till 11,627,000 kronor, och har nu med gällande priser antagits uppgå till 29,430,000 kronor. Av järnvägsstyrelsens utredning framgår, att — trots denna högst avsevärda ökning — bromssystemets införande, till följd av personalkostnadernas hastigare stegring, skulle medföra ett ekonomiskt än mera tillfredsställande resultat än vad tidigare beräknats. I vad mån den ursprungliga utrustningsplanen bör frångås torde emellertid få bero på vidare utredning.

För planens fullföljande skulle nu erfordras för år 1921 ett anslag å 2,300,000 kronor, vartill kommer ett belopp av 300,000 kronor, utgörande tilläggsanslag för år 1920.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för införande av *genomgående tryckluftsbroms beträffande statens järnvägars rullande materiel* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,300,000 kronor att utgå av lånemedel.

Inventarier
vid statens
järnvägar.

[60.]

64:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60) får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *nya inventarier vid statens järnvägar* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

Förlag vid
statens
järnvägar.

[61.]

65:o) Kungl. Maj:t har förslagit riksdagen (punkt 61) att för ökat förlag vid statens järnvägar för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 249—253 i statsrådsprotokollet.

Av utskottet tillhandakomna upplysningar rörande den nuvarande tillgången på förlagskapital vid statens järnvägar framgår, att en ökning av detta kapital visserligen allttjämt synes önskelig, men att behovet därav icke är större än att den nu föreslagna höjningen torde åtminstone tillsvidare kunna undvikas. Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett det erforderligt, att det under ifrågavarande punkt äskade anslagsbeloppet nu ställes till Kungl. Maj:ts förfogande. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må av riksdagen bifallas.

Statens vattenfallsverk.

66:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 62) att för fortsättande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor.

Ombyggnaden av Södertälje kanal.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 254—257 av statsrådsprotokollet.

[62.]

Genomförandet av den av 1916 års riksdag beslutade utvidgningen av Södertälje kanal från och med Brandalssund förbi Södertälje till och med Linasund, oavsett de för utvidgning av viss sträcka av kanalen mellan Maren och Saltsjön av riksdagen beviljade 550,000 kronor, har med före kriget gällande pris beräknats kräva ett anslag av 6,785,000 kronor, däri jämväl ingår kostnaden för den nya slussen. Det förutsattes, att arbetet med kanalens ombyggnad skulle vara färdigt år 1921. Tillhoppa hava för kanalens ombyggnad anvisats 4,700,000 kronor.

Enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelat, beräknas numera totalkostnaden för ombyggnaden komma att uppgå till omkring 13,000,000 kronor. För arbetenas fortsättande åren 1920 och 1921 har vattenfallsstyrelsen begärt sammanlagt 5,600,000 kronor, därvid styrelsen förutsatt, att arbetena å kanalen skulle så bedrivas, att desamma kunde vara avslutade år 1923.

Enligt vad vattenfallsstyrelsen emellertid vidare meddelat, skulle för bedrivande under åren 1920 och 1921 av enbart slussbyggnadsarbetena, vilka för undvikande av förluster böra färdigställas å kortast möjliga tid, erfordras, utöver för år 1920 tillgängliga medel, ett belopp av tillhoppa omkring 3,300,000 kronor. Departementschefen har dock icke ansett sig kunna förorda, att av 1920 års riksdag för kanalens ombyggnad äskades högre belopp än 2,200,000 kronor, varav hälften på tilläggsstat för år 1920 och hälften på 1921 års stat. Skulle förhållandena nästföljande år så medgiva, kunde anvisande av det återstående för själva slussbyggnadsarbetena erforderliga beloppet, 1,100,000 kronor, äga rum å 1921 års tilläggsstat.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot den av departementschefen angivna planen för lösningen av de genom dyrtiden uppkomna svårigheterna att bringa detta företag till fullbordan, anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag; och får utskottet sålunda beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för fortsättande av arbetena med *Södertälje kanals ombyggnad* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Upprens-
ning av
Motala
ström m. m.

[63.]

67:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 63) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna de avtal, som i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder kunna träffas med vederbörande intressenter angående reglering och upprensning av Motala ström mellan sjöarna Roxen och Glan; dels ock till bestridande av å kronan belöpande kostnader för påbörjande av ifrågavarande företag för år 1921 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet sid. 257—271.

Det nu framlagda förslaget avser, såsom den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen utvisar, statens medverkan under vissa villkor till upprensning av Motala ström mellan Roxen och Skärblacka samt uppförande av en regleringsdamm vid Skärblacka av sådan höjd, att vattnet i strömmen däremellan och Roxen på hela sträckan uppdämmas till sjöns vattenstånd. Berörda upprensning skulle äga rum på sådant sätt, att en farled för 3 meter djupgående fartyg uppkommer mellan Roxen och Skärblacka. Farleden, som är avsedd att för närvarande utgöra en grenkanal till Göta kanals östgötaline, har planerats sålunda, att de för densamma vidtagna anordningarna så gott som utan undantag skulle kunna utnyttjas, därest Göta kanal framdeles kommer att framdragas i denna sträckning.

Nu berörda förslag tillgodoser i första hand enskilda intressen. Sålunda kommer strömmens upprensning och vattenkraftens samlande i en kraftanläggning vid Skärblacka att för Fiskeby fabriks aktiebolag såsom största vattenkraftägare möjliggöra utnyttjandet på ett ställe av hela fallhöjden mellan Roxen och Glan. Genom farleden sättes även industrierna utefter ifrågavarande del av strömmen i förbindelse med den genomgående vattenvägen mellan Östersjön och Kattegatt. För Roxens strandägare innebär vattenavrinningens reglering, att betydande areal av sådan kring sjön belägen mark, som nu vid högvatten utsättes för översvämning, skulle kunna med större fördel brukas, och sålunda ett sedan länge närt önskemål förverkligas. För ägare i allmänhet av vattenkraft i Motala ström nedanför Roxen, representerade av Motala

ströms regleringsförening, medför förslaget likaledes betydande vinstmöjligheter.

Med hänsyn till de betydande ekonomiska värden, som genom företaget sålunda stå att vinna, är det enligt departementschefens mening även av allmänt intresse, att en för samtliga parter gynnsam lösning av föreliggande fråga kan genomföras. Ett mera direkt intresse för staten representerar åter företaget, i vad det avser inrättande av allmän farled mellan Roxen och Skärblacka, så mycket större som denna farled kan komma till nytta vid en blivande ombyggnad av Göta kanal, om nämligen för denna ombyggnad väljes ifrågavarande sträckning, för vilken kanalkommissionen funnit starka skäl tala.

Kostnaderna för den ifrågasatta regleringen, därvid densamma så planerats, att såväl farleds- som kraft- och jordbruksintressena skulle tillgodoses, hava med före kriget gällande priser beräknats till 1,270,000 kronor. Med i mars 1919 gällande priser hava kostnaderna beräknats uppgå till 2,705,000 kronor.

Fördelas de beräknade kostnaderna mellan intressenterna i proportion till storleken av de arbeten, som skulle erfordras för tillgodoseende av de särskilda parternas önskemål, blir enligt verkställda beräkningar resultatet följande:

	för staten	för Roxens strand- ägare	för Fiskeby fabriks aktiebolag	för Motala strömsregl.- förening
med före kriget gällande priser	571,500	225,500	362,500	110,500
med i mars 1919 gällande priser.....	1,205,000	525,000	710,000	265,000

Det har emellertid ansetts icke kunna ifrågasättas, att staten för närvarande skulle bidra med hela det belopp, som enligt nyssnämnda fördelningsgrund och med nuvarande priser skulle falla på staten. I allt fall har det icke ansetts skäligt, att staten belastades med kostnader, som avse uppförande av dammanläggningen vid Skärblacka; dessa borde Fiskeby fabriksaktiebolag tills vidare bekosta utan statsbidrag. I fråga om bidragsbeloppets storlek har förslag nu icke kunnat framläggas, enär de påbörjade underhandlingarna mellan vederbörande intressenter ännu icke i detta hänseende kommit till slutligt resultat. Redan nu har dock fastslagits, bland annat, att bidragsbeloppet icke får bestämmas högre, än att staten genom bindande avtal om utarrendering av den ifrågasatta kanalen tillförsäkras sådan inkomst av farleden under en avsevärd tid framåt, som kan anses representera skälig ränta å nämnda belopp.

Med hänsyn till de fördelar, icke minst för det allmänna, som synas vara att vinna genom att staten i detta fall ingriper för att ena de i planen intresserade till samverkan om det sålunda ifrågasatta företagets utförande, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna de avtal, som i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 januari 1920 angivna grunder kunna träffas med vederbörande intressenter angående *reglering och upprepning av Motala ström mellan sjöarna Roxen och Glan*;

b) till bestridande av å kronan belöpande kostnader för påbörjande av ifrågavarande företag för år 1921 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor att utgå av lånemedel.

50-periods-
utrustning
för Troll-
hätte
station.
[64.]

68:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 64) att för elektrisk 50-periodsutrustning för Trollhätte kraftstation för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 275—277 av statsrådsprotokollet.

Ifrågavarande anslag är avsett för anskaffande av ytterligare en 50-periodig generator till Trollhätte kraftstation.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *elektrisk 50-periodsutrustning för Trollhätte kraftstation* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor att utgå av lånemedel.

Profilregle-
ring av Göta
älv mellan
Trollhättan
och Vargön.
[65.]

69:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 65) att för profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 277—279 av statsrådsprotokollet.

Avsikten med den föreslagna profilregleringen är, såsom av vattenfallsstyrelsen framhållits, att åstadkomma en höjning av låg- och medel-

vattenståndet i älven ovanför dammen vid Trollhättan, så att vattenytan vid dammen skall året om kunna hållas uppe vid nuvarande högvattenståndet, d. v. s. + 39,50 meter över havet. Därigenom överflyttas sålunda en del av fallhöjden från det högre belägna Vargön till Trollhättan och kan utan vidare tillgodogöras av de i Trollhätte kraftstation installerade maskinerna, som härigenom bättre utnyttjas. Men därjämte medför uppdämningen genom tillskottet i vattensektionen en minskning av strömningshastigheten hos vattnet och därmed även av fallförlusten såväl i den nämnda sträckan av älven som i synnerhet i Trollhätte kraftstations tillloppskanaler. Denna vinst i fallhöjd kan likaledes utnyttjas i det befintliga kraftverket, utan att nytt maskineri behöver anskaffas. Den genom uppdämningen bildade bassängen kan utnyttjas för dygnsreglering i avsikt att bättre hushålla med vattnet. De befintliga maskinaggregaten kunna således i större utsträckning än hittills användas för att tillgodose behovet av dagkraft, som betingar högre försäljningspris.

Genom anläggningens företagande skulle givetvis komma att uppstå en del markskador, men å andra sidan kan, enligt vad utskottet under sin behandling av ärendet inhämtat, det förväntas, att ifrågakvarande profilreglering skall möjliggöra uppodling av hittills obrukade markområden i sådan omfattning, att detta vida uppväger de förorsakade markskadorna.

Utskottet, som med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må för *profilreglering av Göta älv mellan Trollhättan och Vargön* på extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor att utgå av lånemedel.

70:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 66) att för andra utbyggnaden av Porjus kraftstation för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 282—285 av åberopade statsrådsprotokollet.

Andra utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus.

[66.]

För ett genomförande av elektrifieringen av statsbanelinjen Kiruna—Svartön, vartill utskottet förut i detta utlåtande tillstyrkt anvisande av anslag, erfordras för den elektriska driftens införande å bandelen söder om Nattavara installation av ett nytt enfasaggregat (nr 7) i Porjus kraft-

station. Kostnaderna för den häri ingående generatorn med tillhörande kablar och instrumentering äro avsedda att bestridas med de för järnvägselektrifieringen äskade anslagen. Härutöver erfordras emellertid medel för utförande av de för installationen nödvändiga arbeten i kraftstationen, vilka arbeten av vattenfallsstyrelsen beräknats draga en kostnad av 2,150,000 kronor.

Enligt planen för elektrifieringen skulle arbetena därmed bedrivas så, att den elektriska driften å banan i sin helhet kunde taga sin början i slutet av år 1921. Detta förutsätter emellertid, att installationen av det nya aggregatet är fullbordad till samma tid.

Med hänsyn härtill har det för nu förevarande arbeten erforderliga anslaget ansetts böra anvisas att utgå med 1,050,000 kronor under år 1920 och 1,100,000 kronor under år 1921.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *andra utbyggnaden av Porjus kraftstation* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor att utgå av lånemedel.

Kraftstationen vid Harsprånget.

[67.]

71:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 67) att för första utbyggnaden av en kraftstation vid Harsprånget för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att användas enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 285—289 av statsrådsprotokollet.

För påbörjande av första utbyggnaden av en kraftstation vid Harsprånget hava hittills av riksdagen följande belopp beviljats:

av 1918 års lagtima riksdag:

å tilläggsstat för år 1918	kronor	500,000: —
å 1919 års stat	»	1,000,000: —

av 1919 års lagtima riksdag:

å tilläggsstat för år 1919	»	1,000,000: —
å 1920 års stat	»	2,000,000: —

Summa kronor 4,500,000: —

Sedan omfattande förundersökningar för klarläggande av huvud dragen av anläggningens plandisposition numera slutförts, hava enligt

den i statsverkspropositionen lämnade redogörelsen vissa förberedande arbeten vidtagits, nämligen anordnande av vägar samt spårförbindelse mellan byggnadsplatsen och den från Porjus söderut utförda delen av inlandsbanan, ävensom uppförande av bostadshus och markententeri för den blivande arbetsstyrkan, inköp av arbetsmaskiner och materialier m. m.

En av huvudanledningarna, varför ifrågavarande utbyggnad ansetts böra komma till stånd, har varit, att god avsättning av kraft för elektrokemiska ändamål påräknats. I detta hänseende är ett under år 1918 mellan vattenfallsstyrelsen och aktiebolaget Elektrosalpeter ingånget avtal av särskild betydelse. Såsom av departementschefen framhållits, innebär detta avtal för vattenfallsstyrelsen den stora förmånen, att, så snart första utbyggnaden av Harsprånget är färdigställd, avsättning kan påräknas för mer än hälften av den då disponibla kraften för ett tillfredsställande pris. Med nämnda avtal och genom vissa övriga försäljningar av kraft från Harsprånget, som med sannolikhet torde kunna förväntas, är grunden lagd för en tillfredsställande förräntning av den första utbyggnaden av Harsprångets kraftstation. Redan från början skulle sålunda god avkastning kunna erhållas å de större anläggningskostnader, som äro förenade med en första utbyggnad. De kraftbelopp, som därefter kunna vinna avsättning för andra behov, kunna åstadkommas med relativt mindre kapitalutlägg, då de för första utbyggnaden erforderliga anläggningar delvis komma följande utbyggnader till godo.

Ehuru för närvarande ej kan avgöras, om aktiebolaget Elektrosalpeter kommer att begagna sin optionsrätt, har det av nu angivna skäl ansetts vara med statens intressen förenligt, att första utbyggnaden av Harsprånget så planeras, att om optionen begagnas och förenämnda avtal angående leverans av kraft sålunda träder i tillämpning, utbyggnaden kan vara färdig omkring den 1 juli 1924.

Om kraftstationen utan fördyrande forcering skall kunna färdigställas till år 1924, erfordras emellertid betydande anslag för ändamålet redan under åren 1920 och 1921. Vid sådant förhållande har departementschefen tillstyrkt, att ett anslag av 3,000,000 kronor anvisas å tilläggsstat för år 1920. För år 1921 har äskats ett anslag av 4,000,000 kronor varvid emellertid förutsatts, att, om avtalet komme i tillämpning, anvisande av ytterligare belopp för sistnämnda år bleve erforderligt vid 1921 års riksdag.

Skulle aktiebolaget Elektrosalpeter icke komma att begagna sig av optionen, borde icke av de äskade beloppen ställas till styrelsens förfogande mera än 1,000,000 kronor för år 1920 och 2,000,000 kronor för år 1921. Återstoden skulle i så fall reserveras till ett kommande år.

Utskottets
yttrande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, utgör förverkligandet av aktiebolaget Elektrosalpeters planer på åstadkommande av en elektrokemisk industrianläggning en avgörande förutsättning för beviljande av medel till ett första utbyggande av Harsprångets kraftstation inom den jämförelsevis korta tid, varom alternativt här är fråga. Med hänsyn till vad i ärendet upplysts rörande de goda möjligheter att avsätta kraft, som tillförsäkrats staten för fall att bolagets anläggningar verkligen komma till stånd, har utskottet ansett sig böra tillstyrka att under nu angiven förutsättning medel för ändamålet beviljas med av Kungl. Maj:t åskade belopp.

Skulle åter nämnda bolags ifrågavarande optionsrätt, som utgår den 1 juli 1920, icke bliva begagnad, och bindande avtal om andra ifrågasatta kraftleveranser i tillräcklig utsträckning ej heller komma till stånd, synas arbetena å ifrågavarande kraftstationsbyggnad böra bedrivas i betydligt mindre omfattning. De böra då enligt utskottets mening begränsas till vissa sådana förberedande arbeten, vilkas utförande kan beräknas draga lång tid. Härigenom bleve det nämligen möjligt att framdeles, då med hänsyn till sannolikt uppkommande nya kraftbehov ett snabbt utbyggande befinnes önskligt, åstadkomma detta jämförelsevis hastigt.

Beträffande storleken av de anslagsbelopp, som uti sistnämnda fall kunna finnas erforderliga, bör uppmärksammas, att utav redan för kraftstationsanläggningen anvisade medel, sammanlagt 4,500,000 kronor, ett avsevärt belopp före detta års ingång ännu icke kommit till användning. Vid sådant förhållande och då sistnämnda för år 1920 disponibla del, förstärkt med det i detta fall för år 1920 avsedda tilläggsanslaget av 1,000,000 kronor, synes tillräcklig för bestridande av kostnaderna för de förberedande arbeten, som, därest ovanberörda kraftleveranser icke komma till stånd, under den närmaste tiden och intill dess 1921 års riksdag underkastat ärendet ny prövning, dock böra komma till utförande, har utskottet icke ansett det erforderligt att i nu angivet fall någon del av det å 1921 års riksstat upptagna beloppet av 4,000,000 kronor redan för närvarande ställes till förfogande för själva kraftstationsanläggningen.

Såsom utskottet under punkt 74:o) här nedan framhåller, har utskottet emellertid, för att i möjligaste mån tillmötesgå kraven på ökat anslag för åstadkommande av en utsträckt elektrifiering av landsbygden, funnit sig böra föreslå, att det mindre belopp av 2,000,000 kronor, som departementschefen alternativt ansett böra för år 1921 beviljas för Harsprångets utbyggande, i stället må användas för åstadkommande av bygdenätens utvidgning. Återstoden, 2,000,000 kronor,

av det å riksstaten anvisade beloppet, skulle därvid reserveras för att ett kommande år användas efter av riksdagen då godkända grunder.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *första utbyggnaden av en kraftstation vid Harsprånget* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att användas enligt här ovan angivna grunder och att utgå av låne-medel.

72:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 68) att för Stora Lule älvs reglering för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Stora Lule
älvs regle-
ring.
[68.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 289—293 av statsrådsprotokollet.

Regleringen av Suorvasjöarna skulle huvudsakligen äga rum medelst uppförande av två större dammar över Suorvajaures båda utlopp vid Lilla Sjöfallet. Arbetet kan, enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelar, uppdelas i två byggnadsskeden, varvid genom den första utbyggnaden av dammarna skulle möjliggöras sådan ökning av lågvattenföringen, som erfordras för rationellt utnyttjande av hittills beslutade maskin-installationer i Porjus kraftstation och för den första utbyggnaden av Harsprånget. Kostnaden härför beräknas till 6,600,000 kronor, varav riksdagen hittills anvisat 2,200,000 kronor.

Förutom det nu å riksstat äskade anslaget, 1,500,000 kronor, har för år 1920 begärts ett belopp av 1,400,000 kronor. Återstoden skulle anvisas å 1922 års riksstat.

Utskottet, som funnit sig böra tillstyrka förevarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för *Stora Lule älvs reglering* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

73:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 69) att för första utbyggnaden av statens kraftstation vid Motala för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,700,000 kronor.

Kraftstation
vid Motala.
[69.]

Utredningen i ärendet återfinnes i sid. 293—295 av statsrådsprotokollet.

För anläggande av en kraftstation vid Motala hava hittills av riksdagen anvisats följande belopp:

av 1918 års lagtima riksdag för år 1919.....	kronor	700,000:—
» 1919 » » » på tilläggsstat för år 1919	»	1,500,000:—
» » » » » för år 1920.....	»	2,800,000:—
Summa kronor		5,000,000:—

Totala anläggningskostnaden för denna utbyggnad, som tidigare beräknats till 5,875,000 kronor, torde på grund av senare inträdda fördyringar komma att stiga till 8,400,000 kronor. För byggnadsarbetenas bedrivande under åren 1920 och 1921 i sådan takt, att kraftverket må kunna tagas i drift vid slutet av sistnämnda år, erfordras på grund härav ett ytterligare anslag för år 1920 av 700,000 kronor och för år 1921 av 2,700,000 kronor.

Utskottet, som funnit den i ärendet lämnade utredningen ådagalägga angelägenheten av att ifrågavarande anläggning snarast färdigställas och som förty ansett sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för första utbyggnaden av *statens kraftstation vid Motala* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 2,700,000 kronor att utgå av lånemedel.

Distributionsanläggningar för statens kraftverk.

[70.]

74:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 70) att för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 296—310 av åberopade statsrådsprotokollet.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 90) av herr *J. Pålsson* och den andra (nr 150) inom andra kammaren av herr *P. H. Sjöblom*, har hemställts, att riksdagen måtte för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk anvisa på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 12,000,000 kronor och på 1921 års stat ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor eller, om detta ej kan bifallas, största möjliga belopp utöver de av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen äskade.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionerna.

För anläggning av distributionsledningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk har riksdagen sedan ett antal år tillbaka anvisat anslag. Sålunda har för år 1919 anvisats av 1918 års lagtima riksdag 3,000,000 kronor och av 1919 års lagtima riksdag, på tilläggsstat, likaledes 3,000,000 kronor. För år 1920 har av riksdagen anvisats 5,000,000 kronor.

Enligt vattenfallsstyrelsens beräkningar skulle för åren 1920 och 1921 nu erfordras följande anslag:

	År 1920.	År 1921.
För bygdeanläggningar	kr. 4,500,000: —	kr. 4,500,000: —
» primärledningar och sekundärstationer ävensom för upp- transformeringsanläggningar i Motala, Västerås och Porjus	» 6,320,000: —	» 5,750,000: —
» stamlinjeanläggningar	» 4,200,000: —	» 4,200,000: —
Summa	kr. 15,020,000: —	kr. 14,450,000: —
Av anslagsmedel för år 1920 finnes disponibelt	» 3,000,000: —	
Av anslagsbehovet för år 1921 torde medels tilläggsanslag kunna bestridas		» 7,450,000: —
Under sådana förhållanden erfordras följande anslag av 1920 års riksdag	kr. 12,020,000: —	kr. 7,000,000: —
eller avrundat	kr. 12,000,000: —	resp. 7,000,000: —

På grund av vad sålunda anförts har vattenfallsstyrelsen hemställt, att för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk måtte beredas anslag med dels 12,000,000 kronor å tilläggsstat för år 1920, dels 7,000,000 kronor å 1921 års stat.

De belopp, vattenfallsstyrelsen nu äskat för ifrågavarande ändamål, äro enligt vad departementschefen framhållit osedvanligt stora. Att medelsbehovet är så betydande, beror på det stora antal nya ledningar och därtill hörande stationer, som under åren 1920 och 1921 beräknas

bliva erforderliga, därvid givetvis de höga arbets- och materialprisen även avsevärt inverka. För nya bygdeanläggningar beräknar sålunda vattenfallsstyrelsen tillhoppa komma att krävas omkring 9,000,000 kronor, därav halva beloppet för vardera av åren 1920 och 1921. Härmed torde visserligen konsumenternas efterfrågan på elektrisk kraft ingalunda kunna i full omfattning tillgodoses, men skulle å andra sidan en betydande del — inemot två tredjedelar — av de anläggningar av ifrågavarande slag komma till utförande, som beräknas ännu återstå inom Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverks distributionsområden. De för primärledningar och sekundärstationer m. m. erforderliga beloppen skulle för åren 1920 och 1921 utgöra respektive 6,320,000 och 5,750,000 kronor. De erforderliga anläggningarna av detta slag äro till största delen specifikt angivna i styrelsens skrivelse, varjämte för oförutsedda sådana anläggningsarbeten i nämnda belopp inbegripits tillhoppa 3,500,000 kronor. Slutligen komma tillhoppa 8,400,000 kronor — därav hälften för vardera året — på stamlinjeanläggningar, varunder styrelsen i första hand innefattar sammanbindningslinjen mellan Trollhätte och Älvkarleby kraftverk. Den stora ekonomiska betydelsen av denna linje har ansetts vara att möjlighet därmed beredes att utjämna belastningen å dessa kraftverk samt att tillgodogöra Västerås ångkraftstation även för Trollhätteverket.

Styrelsen har sålunda beräknat det sammanlagda medelsbehovet utgöra för år 1920 15,020,000 kronor och för år 1921 14,450,000 kronor. För år 1920 har av riksdagen till distributionsanläggningar redan anvisats 5,000,000 kronor. Då emellertid av skäl, som styrelsen i sin skrivelse närmare utvecklat, anslagen för tidigare år visat sig otillräckliga och av det för år 1920 anvisade beloppet på grund härav endast omkring 3,000,000 kronor finnas disponibla för sistnämnda år, skulle å tilläggsstat för år 1920 erfordras ett anslag å i runt tal 12,000,000 kronor. För år 1921 har styrelsen, under antagande att 7,450,000 kronor kunde i fall av behov anvisas å tilläggsstat för samma år, äskat ett belopp av 7,000,000 kronor.

Då de ändamål, vartill ifrågavarande medel skulle användas, äro för landet synnerligen betydelsefulla och genom ett tillgodoseende av desamma behovet att från utlandet importera stenkol nedbringas, har departementschefen funnit sig böra ifrågasätta endast sådan reducering av styrelsens äskanden, att för ändamålet anvisas tillhoppa 14,000,000 kronor, därav 8,000,000 kronor på tilläggsstaten.

I likhet med vad som ägt rum beträffande tidigare för ifrågavarande ändamål beviljade medel, har vattenfallsstyrelsen ansetts böra få i mån av behov själv fördela anslagen på de olika kraftverken.

Vid prövningen av förevarande fråga har utskottet ansett sig böra särskilt uppmärksamma de motionsvis framförda kraven på ökade anslag för ifrågavarande ändamål, därvid i synnerhet framhållits betydelsen av en utsträckt elektrifiering av landsbygden. I sistnämnda hänseende anser sig emellertid utskottet böra erinra att, enligt vad vattenfallsstyrelsen själv anført, de bygdeanläggningar som nu återstå, till stor del avse områden med glesare befolkning och mindre kraftförbrukning, där avkastningen på det nedlagda kapitalet under en tid framåt torde bliva lägre än statens egna ränteutgifter samt att det därför ur ren ekonomisk synpunkt icke kan anföras några skäl för en skyndsam fortsättning utan tvärtom för utbyggnad i långsam takt.

Under sådana omständigheter har utskottet icke ansett sig kunna för nu angivna särskilda ändamål föreslå någon höjning av anslagets slutsumma.

Men då, såsom vattenfallsstyrelsen även framhållit, staten vid handhavandet av distributionen av elektrisk kraft icke bör tillämpa enbart ekonomiska synpunkter utan jämväl fästa avseende vid det allmänna gagn som en utsträckt elektrifiering medför, har utskottet ansett sig böra i viss mån tillmötesgå de allmänt kända önskemålen om tillgodo-seende i största möjliga utsträckning av kraftbehovet i bygderna. Såsom framgår av punkt 71:o här ovan, har utskottet nämligen funnit sig böra föreslå, att medgivande lämnas Kungl. Maj:t att, därest det å riksstaten till utbyggande av Harsprånget anvisade anslaget av 4,000,000 kronor på grund av att viss angiven förutsättning icke uppfylles, ej kommer att tagas i anspråk för sitt egentliga ändamål, av nämnda anslag ett belopp av 2,000,000 kronor i stället må disponeras för utsträckt elektrifiering av landsbygden.

Vidare anser sig utskottet böra framhålla, att även utan höjning i de av Kungl. Maj:t nu äskade anslagsbeloppen möjlighet torde föreligga att i större utsträckning, än de i propositionen framlagda beräkningarna giva vid handen, tillmötesgå kraven på anslag till bygdenätens utveckling. Enligt departementschefens förslag skulle nämligen vattenfallsstyrelsen såsom tidigare varit fallet även nu medgivas rätt att i mån av behov själv fördela anslagsbeloppen för olika ändamål, och då enligt vad för utskottet uppgivits det numera torde vara synnerligen ovisst huruvida de ekonomiska förutsättningar för anläggandet av kraftledning mellan Porjus—Svartön, varmed man tidigare räknat, komma att under den närmaste tiden föreligga, torde de för nämnda anläggning avsedda beloppen, 1,900,000 kronor för vardera av åren 1920

och 1921, bliva disponibla för andra ändamål. Likaså lärer det vara att antaga att de för leverans av kraft till Norrköping reserverade posterna, 350,000 kronor å riksstaten och samma belopp å tilläggsstaten, på grund av förändrade förhållanden, som onödiggöra de avsedda anläggningarna, jämväl skola stå till förfogande för andra ändamål.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anført och under erinran tillika, att redan ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i oförändrat skick innebär en betydande förhöjning av tidigare för ändamålet anvisade belopp, får utskottet, som icke ansett sig kunna biträda de motionsvis gjorda framställningarna i vidare mån än nu angivits och som i övrigt icke funnit Kungl. Maj:ts förslag giva anledning till erinringar, beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

a) att riksdagen må för utförande av *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor att utgå av lånemedel,

b) att de av herrar Pålsson och Sjöblom i ämnet väckta motionerna må anses besvarade genom vad här ovan blivit därom anført.

Inköp av
vattenfall
och fastig-
heter
samt utfö-
rande av
nyanlägg-
ningar.

[71.]

75:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 71) att dels medgiva, att inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan synnerlig olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Kungl. Maj:t beslutas till, utöver de av riksdagen förut medgivna summorna å tillhopa 8,000,000 kronor, ett ytterligare belopp av 2,000,000 kronor; dels ock för angivna ändamål för år 1921 såsom reservationsanslag anvisa 2,000,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 310—315 av statsrådsprotokollet.

Sedermera har Kungl. Maj:t uti en till riksdagen den 19 mars 1920 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition (nr 276), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1) medgiva, att inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan synnerlig

olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Kungl. Maj:t beslutas till, utöver de av riksdagen förut medgivna summorna å tillhopa 8,000,000 kronor och de i statsverkspropositionen till innevarande riksdag begärda 2,000,000 kronor, ett ytterligare belopp av 4,000,000 kronor; samt

2) för angivna ändamål under utgifter för kapitalökning anvisa *dels* å tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag å 2,500,000 kronor *dels ock* för år 1921 ett reservationsanslag å 1,500,000 kronor, båda beloppen att utgå av lånemedel, ävensom, under förutsättning av bifall till vad sålunda föreslagits, besluta, att de i förslagen till tilläggsstat för år 1920 och 1921 års riksstat bland inkomsterna under rubriken »I. Fast upplåning» upptagna lånemedel skola höjas med motsvarande belopp.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I den uti statsverkspropositionen åberopade, av vattenfallsstyrelsen då avgivna framställningen om anslag för ifrågavarande ändamål anförde styrelsen, att det närmaste behovet av ny vattenkraft visserligen vore tryggt genom de under de senaste åren verkställda inköpen, men framhöll därjämte, att statens andel i den allmänna kraftdistributionen i hög grad ökats och tenderade att ytterligare ökas, särskilt med hänsyn till behovet av krafttillskott inom stora delar av mellersta och södra Sverige. Styrelsen ansåg det därför vara fullt befogat att alltjämt öka statens vattenkraftinnehav, om gynnsamma tillfällen därtill erbjödo sig, så mycket mera som järnvägselektrifieringen nu torde vara nära förestående. Styrelsen framhöll ock, att det för ändamålet disponibla beloppet i betraktande av det nuvarande låga penningvärdet utgjorde en ganska anspråkslös summa, när det gällde att förvärva vattenfall av någon större betydelse. Likväl inskränkte sig styrelsen då till att begära ytterligare endast 2,000,000 kronor med hänsyn till de statsfinansiella förhållandena och till att efterfrågan på vattenfall syntes i någon mån minskad, varför någon större brådska med vidare statsinköp icke ansågs föreligga.

I skrivelse den 5 mars 1920 har nu vattenfallsstyrelsen anfört, att styrelsen kommit till den uppfattningen, att den begärda summan, 2,000,000 kronor, icke kunde anses tillfyllest, utan att ett ytterligare belopp av 5,000,000 kronor borde för ändamålet anvisas, därest staten skulle kunna begagna sig av tilläventyrs uppkommande gynnsamma

tillfällen till förvärv av lämpligt belägen vattenkraft. Hälften härav borde göras tillgänglig redan under år 1920.

Till följd härav har departementschefen ansett sig böra på det sätt tillstyrka bifall till vattenfallsstyrelsens framställning, att ytterligare 4,000,000 kronor äskas för ändamålet. Av detta belopp skulle 2,500,000 kronor erfordras å tilläggsstat.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn jämväl till de upplysningar rörande behovet av ökat anslag för ifrågavarande ändamål, som utskottet under hand inhämtat, har utskottet ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag.

Utskottet får nu hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan synnerlig olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Kungl. Maj:t beslutas till, utöver de av riksdagen förut medgivna summorna å tillhoppa 8,000,000 kronor, ett ytterligare belopp av tillhoppa 6,000,000 kronor;

b) för angivna ändamål för år 1921 såsom reservationsanslag anvisa 3,500,000 kronor att utgå av lånemedel.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomstiteln »Fast upplåning» kommer utskottet att avgiva utlåtande i annat sammanhang.

**Inventarier
för statens
vattenfalls-
verk.**

[72.]

76:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 72) och under erinran att för nu ifrågavarande ändamål äskas anslag jämväl å tilläggsstaten med 500,000 kronor, får utskottet, som med hänsyn till den i ärendet lämnade utredningen ansett sig böra tillstyrka förevarande framställningar, beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må till *inventarier för statens vattenfallsverk* för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

77:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 73) att för uppförande av bostadshus åt statens vattenfallsverks personal för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Bostadshus
åt statens
vattenfalls-
verks
personal.

[73.]

Förutom ovannämnda å riksstaten äskade belopp av 200,000 kronor har å tilläggsstaten begärts dels 250,000 kronor för tillgodoseende av lokalbehoven för post, telegraf, polis, bank m. m. vid Porjus, dels 250,000 kronor för uppförande av tre bostadshus för personal vid Porjus kraftverk.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka förevarande förslag, får beträffande anslag å riksstaten nu hemställa,

att riksdagen må för uppförande av bostadshus åt statens vattenfallsverks personal för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor att utgå av låne-medel.

Stockholm den 23 april 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, C. J. G. Svartz, J. Nilsson i Skottlandshus, N. A. Nilsson, H. F. Lamm, Ollas A. Ericsson, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist och C. I. Asplund samt

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund i Brattfors, J. Jönsson i Revinge, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, P. B. Nilsson i Landeryd, W. Bäckström, J. Erlansson, A. J. Andersson i Gävle, O. Nilsson i Örebro, E. Andersson i Prästbol och S. E. Ljungkvist,

med undantag därav att

herr J. Olofsson i st. f. herr C. G. Ekman deltagit i behandlingen av punkt 55, herr S. E. J. Lübeck deltagit i behandlingen av punkterna 55—70 i st. f. herr P. Nilsson i Bonarp och av punkterna 71—77 i st. f. herr A. Wiklund, samt herr O. Osberg i st. f. herr W. Bäckström deltagit i behandlingen av punkt 41.

Reservationer:

vid *punkt 5* (inköp av fastighet i Gävle) av herr *A. J. Andersson* i Gävle;

vid *punkt 55* (statsbanan Sveg—Hede) av herrar *C. J. G. Swartz*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *H. F. Lamm*, *J. Jeansson*, *P. B. Nilsson* i Landeryd och *J. Erlansson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

att herrar *J. Olofssons* och *J. P. Johanssons* samt *C. Ericsons* m. fl. i ämnet väckta motioner icke må vinna riksdagens bifall;

vid *punkt 56* (Inlandsbanan mellan Volgsjön och Gällivare) av herr *J. Bergqvist*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka den av honom m. fl. i ämnet väckta motionen.
